

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI**

**ANKARA BÖLGESİ BASKETBOL HAKEMLERİNİN
SOSYO-EKONOMİK YAPILARININ İNCELENMESİ VE HAKEMLİĞİ
SEÇME NEDENLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Mustafa Kaan UZUNKARA**

**DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Mehmet KOÇAK**

ANKARA – 2007

JÜRİ ÜYELERİ İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Mustafa Kaan UZUNKARA'nın , “Ankara Bölgesi Basketbol Hakemlerinin Sosyo-Ekonomik Yapılarının İncelenmesi ve Hakemliği Seçme Nedenleri Üzerine Bir Araştırma” başlıklı tezitarihinde, jürimiz tarafından Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı):Yrd. Doç. Dr. Mehmet KOÇAK.....	
Üye : Yrd. Doç. Dr. Latif AYDOS	
Üye : Yrd. Doç. Dr. Hakan SUNAY	
Üye :	
Üye :	

ÖNSÖZ

Basketbol, dünyanın her yerinde her seviyedeki milyonlarca insanın oynadığı veya seyirci olarak izlediği popüler bir spor dalıdır. Bununla birlikte basketbol ülkemizde büyük ilgi gören branş olması nedeniyle basketbol ve hakemlik ayrılmaz bir bütündür. Basketbol müsabakalarını en fazla etkileyen ve kamu oyunda uzun süre konuşulmasını sağlayan etkenlerin en başında hakemler gelmektedir.

Hakemlerin performanslarının en üst seviyede veya en alt seviyede olmasına etki eden en önemli faktörlerin başında hakemlerin içersinde bulundukları sosyal çevre ve yaşadıkları sosyal yapı gelmektedir.

Araştırmamızın asıl amacı hakemlerin yaşadıkları sosyal çevre ve sosyal yapının ne olduğu ve onların üzerindeki olumlu veya olumsuz etkilerini tespit etmek, bunun yanında bu olumlu veya olumsuz etkilerin müsabaka esnasında mesleğine ne derece etki ettiğini bulmak olacaktır. Elde ettiğimiz bulguları ve bunun sonuçlarını, çözüm öneri ile sunulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın tamamlanmasında öncelikle her türlü yardım ve desteğini esirgemeyen, tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mehmet KOÇAK'a teşekkürü bir borç bilirim. Araştırmada büyük yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Lafit AYDOS'a, büyük sabır ve özveriyle desteklerini gösteren aileme ve dostlarıma en içten dileklerimle teşekkür ederim.

Mustafa Kaan UZUNKARA

ÖZET

Bu çalışma ile Ankara basketbol hakemlerinin sosyo-ekonomik yapıları ve hakemliğe başlama nedenleri araştırılmıştır.

Araştırma grubunu, Ankara bölgesinde bulunan basketbol hakemleri oluşturmuştur. Araştırma grubu; A klasman hakem (10 kişi), B klasman hakem (12 kişi), C klasman hakem (12 kişi), Federasyon hakem (13 kişi), Bölge ve il hakemi (113 kişi) oluşturmaktadır. İlk olarak araştırmanın amacına uygun mevcut bilgiler, ilgili literatürün taranmasıyla sistematik bir şekilde verilmiştir. Böylece konu hakkında teorik bir çerçeve oluşturulmuştur. İkinci olarak, araştırmanın amacına ulaşmak için geliştirilen anket örneklem grubuna uygulanmıştır.

Araştırmada bilgi toplama aracı olarak kullanılan anket 32 soru ve tek bölümden oluşmaktadır. Basketbol hakemlerinin klasmanlarına göre diğer değişkenler arasında anlamlılık düzeyleri belirlenmiştir.

Araştırmada kullanılan verilerin analizinde MINITAB istatistik paket programından yararlanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde frekanslar bulunmuş, basketbol hakemlerinin klasmanlarına göre diğer değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına Ki-kare (χ^2) testi ile bakılmıştır. Ki-kare testi için $p=0,05$ anlamlılık düzeyi kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, hakemlerin çoğunluğu büyük şehirde oturmakta, öğrenim düzeyleri yüksek okul seviyesindedir. Genellikle bekar, anneleri genellikle ev hanımı, babaları ise genelde memurdur.

Hakemlerin yaşlarının artması ile klasman yükselmeleri arasında doğru orantı vardır. Klasman yükselmiş hakemlerin büyük bir çoğunluğunun evli olduğu ve eğitim düzeyi yüksek olan hakemlerin başarılı oldukları ortaya çıkmıştır. Klasman derecesi yüksek hakemlerimiz genelde memur ve serbest meslek işine sahiplerken daha düşük klasmandaki hakemlerimiz öğrenci ve işçi sınıfını oluşturmaktadırlar. Ekonomik statü bakımından en rahat olan hakemlerin klasman hakem olduğu klasmanın küçülmesiyle bu oranın düştüğü göze çarpmaktadır. Genel olarak bakıldığında zaman hakemlerin ailelerinin

hakemlik mesleğine bakış açıları olumlu olmakla birlikte ailenin hakemliği istememe nedeni genelde olaylı maçlar sonrasında çıkan tatsız durumlardan kaynaklanmaktadır.

Hakemlerin mesleğe yönelme eğiliminin küçük yaşlarda ve bir hobi şeklinde başladığı daha sonra hakemliği meslek olarak görenlerin klasmanlarının yükseldiği anlaşılmaktadır. Hakemlerimizin sosyo-ekonomik yapılarına baktığımızda yüksek klasman hakemlerin çevreleriyle uyumlu olduğu sosyal açıdan belirli bir konuma sahip, ekonomik açıdan rahat oldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

ABSTRACT

In this study; it is studied to determine the reasons to be an arbiter with their thoughts and approach of socioeconomic structure

The research group is composed from basketball arbiters in Ankara. The research has been built on the base of classifications which are 'A' (10 people), 'B' (10 people), 'C', (12 people), 'Federation' (13 people), and 'region and city' (113 people) arbiters. Firstly the present data which is useful for the aim of research is given in a systematic way by scanning the literature. So the theoretical framework about the subject is formed. Then the questionnaire is applied the sampling groups in order to receive the goal of research.

The questionnaire, which is a mean of gathering information, consists of a part. The meaning level between the other variables according to Basketball arbiter's classification is determined. And, the questionnaire includes 36 questions.

The MINITAB statistics programming is used for analyzing the data which is using in research. The frequency had found in data analysis. According to the arbiter's classifications; it has been looked up to meaningful relationship between other variables for whether is related or not by investigating with qi-suquare (χ^2) test ($p=0.05$, meaningfulness level is used for the test).

According to result of the research, majority of basketball arbiters live in the great cities and their education levels is academy. Generally, they are single, their mothers are housewife and their fathers are official.

There is the direct proportion between increase of classification and ages of arbiters. Majority of arbiters who had increased their classifications are married and if their education level is academy, they are successful. While arbiters who are high classification degree generally are official and self employment persons, arbiters who are low classifications generally are students or worker. According to economic statute, most be ease of them are the classification arbiters. And this proportion is being decrease while the classification is became small. Generally, arbiter's families smile on the arbitration.

Times when the families don't like the arbitration generally are in eventful and problem games.

The tendency which is to be an arbiter is started like hobby when they are young, and it is observed that the arbiter's, who chose arbitration as job, classifications rises.

While we observe the arbiter's socioeconomic structures, the high classification arbiters are harmonious with their environments and have got the valuable capacity in the point of sociality, also according to economic statute, most be ease of them are the these arbiters.

İÇİNDEKİLER

JURİ ÜYELERİ İMZA SAYFASI	I
ÖNSÖZ.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
I.BÖLÜM.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Problem Cümlesi.....	2
1.3 Araştırmanın önemi.....	2
1.4 Sınırlılıklar.....	3
II. BÖLÜM.....	4
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. BASKETBOL	4
2.1.1. TANIMI.....	4
2.1.2. TARİHÇESİ ve DÜNYADAKİ GELİŞİMİ.....	5
2.1.3. FIBA.....	6
2.1.4. İLK BASKETBOL OYUN KURALLARI.....	7
2.1.5. BASKETBOLUN TÜRKİYE'YE GELİŞİ.....	8
2.1.6. DÜNYA BASKETBOLU'NDA TÜRKİYE'NİN YERİ.....	14
2.1.7. ANKARA'DA BASKETBOL.....	15
2.2. HAKEM	16
2.2.1. TANIMI.....	16
2.2.2. HAKEM OLMANIN ANLAMI.....	17
2.2.3. HAKEMLERİN SOSYAL DAVRANIŞLARI.....	18
2.2.4. ÜLKEMİZDE BASKETBOL HAKEMLİĞİNİN BAŞLANGICI	19
2.3. SOSYO EKONOMİK OLGU.....	21

2.4. TÜRKİYE’DE BAZI SPOR BRANŞLARA GÖRE HAKEMLERİN SOSYO-EKONOMİK DURUMLARI	24
III. BÖLÜM.....	27
3. MATERİYAL ve METOD.....	27
3.1. Araştırmanın Evreni.....	27
3.2. Araştırmanın Değişkenleri Ve Hipotezleri.....	27
3.3. Veri Toplama Yöntemi.....	28
3.4. Veri Değerlendirme Yöntemi.....	29
IV. BÖLÜM.....	30
4. BULGULAR VE YORUM.....	30
4.1. ARAŞTIRMA SONUÇLARI.....	30
V. BÖLÜM.....	59
5.TARTIŞMA ve SONUÇ.....	59
5.1 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	72
KAYNAKÇA.....	75
ÖZGEÇMİŞ.....	79
EKLER.....	80
ANKET FORMU.....	80

KISALTMALAR

FİBA : Uluslar Arası Amatör Basketbol Federasyonu

TBF : Türkiye Basketbol Federasyonu

T.İ.C.İ . : Türkiye İdman Cumhuriyetleri İttifakı

Y.M.C.A. : Amerikan Genç Hristiyanlar Cemiyeti

TABLOLAR LİSETESİ

Tablo A: Türkiye’de spor branşlarına göre hakemlerin aldıkları ücretler.	25
Tablo 1: Hakemlerin klasman ve yaş ilişkisi.	30
Tablo 2: Hakemlerin klasmanı ve hakemlik süre ilişkisi.	31
Tablo 3: Hakemlerin klasman ve medeni durum ilişkisi.	32
Tablo 4: Hakemlik klasmanı ve eğitim ilişkisi.	33
Tablo 5: Hakemlik klasmanı ve yabancı dil seviyesi	34
Tablo 6: Hakemlerin klasmanı ve gazete okuma ilişkisi.	35
Tablo 7: Hakemlerin klasmanı ve dergi okuma ilişkisi.	36
Tablo 8: Hakemlik klasmanı ve okudukları kitap türü ilişkisi.	36
Tablo 9: Hakemlik klasmanı ve yerleşim birimleri ilişkisi.	37
Tablo 10: Hakemlik klasmanı ve oturmakta olduğu ev ilişkisi.	38
Tablo 11: Hakemlik klasmanı ile Oturmakta Olunan Ev Tipi İlişkisi.	39
Tablo 12: Hakemlik klasmanı ve meslek ilişkisi.	40
Tablo 13: Hakemlik klasmanı ve baba mesleği ilişkisi.	41
Tablo 14: Hakemlik klasmanı ve anne mesleği ilişkisi.	42
Tablo 15: Hakemlik klasmanı ve ailenin sporla ilişkisi.	43
Tablo 16: Hakemlik klasmanı ve ailenin hakemlik mesleğine bakış ilişkisi.	43
Tablo 17: Hakemlik klasmanlı ve ailenizin hakemlik yapmanızı istemediği zamanlar ilişkisi.	44
Tablo 18: Hakemlik klasmanı ve ailenin basında sizin hakkınızda çıkan haberlerden olumsuz etkilenme ilişkisi.	45
Tablo 19: Hakemlik klasmanı ve ortalama gelir ilişkisi.	46
Tablo 20: Hakemlik klasmanı ve gelir düzeyi ilişkisi.	47
Tablo 21: Hakemlik klasmanı ve aylık harcama ilişkisi.	48
Tablo 22: Hakemlik klasmanı ve hakemlikten kazanılan ücret ilişkisi.	49

Tablo 23: Hakemlik klasmanı ve sporla ilişkisi.	50
Tablo 24: Hakemlik klasmanı ve spor dalları ilişkisi.	50
Tablo 25: Hakemlik klasmanı ve hakemliğe başlamaya etki eden faktörler ilişkisi.	51
Tablo 26: Hakemlik klasmanı ve hakemlikten beklentiler ilişkisi.	52
Tablo 27: Hakemlik klasmanı ve sosyal ilişkisi.	53
Tablo 28: Hakemlik klasmanı ve iş hayatını etkileme ilişkisi.	54
Tablo 29: Hakemlik klasmanı ve hakemlikteki sorunların eve yansıma ilişkisi.	55
Tablo 30: Hakemlik klasmanı ve basındaki haberlerden etkilenme durumu.	56
Tablo 31: Hakemlik klasmanı ve hakemlikteki kariyerine ulaşma durumu.	57
Tablo 32: Hakemlik klasmanı ve antrenmanları ilişkisi.	58

I. BÖLÜM

1.GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

Sosyoloji sosyal bilimlerden birisidir. İnsan ilişkilerini inceleyen bilimsel bir disiplin veya insan toplumlarının ve bireylerin sosyal davranışlarının bilimsel olarak incelenmesidir. Sosyoloji bir bütünlük içerisinde insanların ilişkilerini nasıl yaratılıp nasıl korunduğunu ve değiştiğini inceleyen bir sosyal bilimdir.(Yetim,2000)

Ekonomi ise sosyal bilimlerin en eskilerinden ve günümüzde en önemli sayılarından biridir. Geleneksel olarak mal ve hizmetlerin üretimini, bölüşümünü ve tüketimini konu edinen bilim diye tanımlanır. Genelde ekonomi biliminin varlık nedeni insan ihtiyaçlarının çokluğu ve sınırsızlığı ile bunları karşılayacak kaynak ve imkanların kısıtlılığına dayandırılır.(Tan,1981)

Ekonomi, ekonomik tüm faaliyetlerin oluşmasını ve sosyal bakımdan farklılıklar göstermesini sosyolojinin yardımı olmadan inceleyemez. Ekonomi sosyolojinin yardımına başvurmadan ekonomik olayları ve sosyal gerçeği açıklama imkanına sahip değildir. Sosyal ve ekonomik olaylar iç içedir ve sosyal hayatın her parçasında ve anında yakın ve sıkı bir ilişki vardır.(Sanay,1985)

Spor ise belirli ölçüde güç ve beceri gerektiren yarışmalı ve eğlenceli etkinliklerdir. Günümüz anlayışına göre spor ilk başta çok önemli bir kitle eğitim vasıtasıdır. Spor insan bedenini fiziki yönüyle geliştirdiği gibi oyunlar, hareketler, yarışmalar vasıtasıyla aynı zamanda insan seciyesini, egosunu, davranış niteliğini, psikik yapısını belirleyen yeni bir uğraşı alanıdır.

Spor en temel tanımla harekettir. Fakat bu hareket ister bireysel olsun ister grup halinde olsun belli kurallar dahilinde ve bir disiplin içinde yapıldığı için sosyolojik bir olaydır.

Spor insanları sosyalleştirir; daha çok sosyal ilişkiler kurmasında ve geliştirmesinde büyük rol oynar. Nitekim yeni arkadaşlıkların oluşması, grup içinde yer edinme, yerini idrak edebilme ve diğer grup üyelerini tanıyabilme gibi çabalar, kişinin sosyal yaşantısını

etkileyerek olgunlaşmasını ve toplum hayatına alışmasını sağlar. Spor sayesinde bu değerlere kavuşmuş toplumların yaşadığı bölgelerde sosyal yapılar (dernek, kulüp, tesisi, vb.) artar ve ortak heves ve heyecanların paylaşıldığı bir ortamdaki kişiler gelişmiş sosyal ilişkiler kurar.

Nitekim yukarıdaki bu üç olguyu (spor,sosyoloji,ekonomi) birlikte ele aldığımızda sporda sosyo-ekonomik yapı oluşmaktadır. Bu yapı sporla uğraşanların hem çevreleriyle sosyal ilişkilere girmesi açısından hem de uğraştığı spor dalıyla ilgili ekonomik anlamda rahat olmasını ve bireyin kendini iyi hissetmesini ve verimli olmasını sağlamaktadır.

Basketbol hakemliğinde de hakemler soyo-ekonomik yapıdan ne kadar doyuma ulaşırsa ya da çevreleriyle uyumlu ekonomik açıdan ne kadar rahat iseler, o kadar bu spor dalını kurallara uygun sağlıklı bir şekilde yöneterek üst seviyelere ulaşırlar.

Bu nedenle basketbolda hakemlerin sosyo-ekonomik yapının nasıl olması gerektiğinin ve hakemliğe başlamak isteyenlerin veya yeni başlamış olan kişilere ve dolayısıyla topluma nasıl ışık tutacağıının bilinmesi gelecek nesillerin şekillenmesi açısından önem taşımaktadır.

1.2 Problem Cümlesi

Ankara bölgesi basketbol hakemlerinin sos-ekonomik yapıları nasıldır ve hakemliğe başlama nedenleri nelerdir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Spor; insanın yapılaşmış bir kurum içerisinde bir engele karşı zihinsel ve fiziksel olarak davranış eylemine girmesidir(Heinemann 1980). Başka bir ifade ile spor, ferdin tabi çevresini beşeri çevre haline çevirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, ferdi veya toplu olarak boş zaman faaliyeti kapsamı içinde veya tam zamanı alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı, sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren, rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur(Erkal, Güven ,Ayan 1998).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere sporda bireylerin amacı eğlenmek, dinlenmek, sağlığını korumak, sosyal bir çevre elde etmek yada para kazanmaktır.

Spor olgusu içerisinde basketbol oyunu da bulunmaktadır. Basketbol, dünyanın her yerinde her seviyedeki milyonlarca insanın oynadığı veya seyirci olarak izlediği popüler

bir spor dalıdır. Basketbolda bireyler yukarıdaki amaçlar doğrultusunda belli kurallara uyarak bu amaçları gerçekleştirirler.

Bu kurallara uymak içinde basketbol da hakemlik ön plana çıkmaktadır. Bireylerin sağlıklı bir ortam içinde spor yapmasını, birbirlerine verebilecek zararları engellemesini sağlamak amacıyla yine belli kurallar çerçevesinde basketbolun oynanmasını sağlayan bir birimdir.

Genel olarak her yapılan işin ve görevin bir karşılığı vardır. Hakemlikte bir görev olduğuna göre hakemlerde sosyal yapıda söz sahibi olması gerekmektedir. Bu gereklilik hakemlerin sosyo-ekonomik durumlarının iyileştirilmesi ile mümkün olmaktadır.

Emeğinin karşılığını alan bir hakem hiçbir etki altında kalmadan vereceği kararlarda doğru ve yararlı olacaktır. Bunun için her işte her görevde sosyo-ekonomik durumun önemi ortaya çıkmaktadır. Akıllı, zihni ,ruhu ve tüm ihtiyaçları karşılanmış ve karşılaya bilen bir hakem her konuda daha yarar sağlayacaktır.

Bu araştırmada; basketbol hakemlerinin sosyo-ekonomik yapılarına ilişkin durumları ve hakemliğe başlama nedenleri incelenerek, hakemlerin bu konudaki görüş ve yaklaşımlarının ortaya konulması amaçlanmıştır.

1.4 Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Ankara Bölgesi A,B,C klasman , Federasyon ve Bölge basketbol hakemleri ile sınırlıdır.
2. Bu araştırma veri toplam aracındaki anket sorularına verilecek cevaplarla ve anketten elde edilecek verilerle sınırlıdır.

II. BÖLÜM

2. GENEL BİLGİLER

2.1. BASKETBOL

2.1.1. TANIMI

Basketbol, basket (sepet) ve ball (top) kelimelerinin birleşimi ve Türkçe'ye çevirisi ile 'sepet topu' anlamını taşıyor. Sepet Topu, yani basketbol; bulucusu ve ortaya çıkaranı olan Dr James Naismith tarafından isimlendirilmiştir(Atabeyoğlu,1970).

Basketbol, çoğunlukla kapalı salonda oynanır. Dikdörtgen biçimindeki basketbol alanının tabanı sert tahtadan yapılır. Alanın boyutları değişiklik göstermekle birlikte, ideal boyutlar 26 m x 14 m'dir. Oyun alanı bir orta çizgiyle ikiye ayrılır. Bu çizginin tam ortasında, orta yuvarlak denen bir daire çizilidir. Basketbol alanının karşılıklı olarak kısa kenar çizgilerinde birer pota bulunur. Pota, kenar çizgisinden 1,2 metre içeridedir ve 1,8 m x 1,2 m boyutlarında bir sac levhadır. Pota üzerinde, yerden 3,05 metre yükseklikte bir sepet vardır. Sepet, 45 cm çapında demir bir çember ile buna asılı, alt kısmı açık, beyaz bir fileden oluşur. Basketbol elle oynanır ve atılan top yukarıdan çembere girip fileden geçerek aşağıya düşünce sayı olur. Basketbol topunun çevresi yaklaşık 75-78 cm, ağırlığı 600-650 gram kadardır(eğitim.com).

Basketbol beşer kişilik iki takımla oynanır. Her takımın en çok yedi yedek oyuncusu bulunabilir. Oyuncu, oyunun durduğu herhangi bir anda değiştirilebilir ve oyuncu değiştirmede bir sınırlama yoktur. Genelde takımdaki beş oyuncunun ayrı ayrı görevleri vardır.

Top sürerek ilerleyen oyuncu durup topu tuttuktan sonra ya pas vermek ya da sepete atış yapmak zorundadır. Yeniden top sürerek oyuna devam edemez, devam ederse "çifte sürme" diye adlandırılan bir hataya yol açmış olur. Her takımın 24 saniyelik hücum süresi vardır.

Basketbol karşılaşmalarını, iki ya da üç orta hakem, bir sayı hakemi, bir 24 saniye hakemi ve bir de saat hakemi yönetir. Bazen sayı hakemine bir yardımcı eşlik eder.

2.1.2. TARİHÇESİ ve DÜNYADAKİ GELİŞİMİ

Bugün tün dünyada milyonlarca insanı peşinden sürükleyen en önemli ve en büyük spor dallarından biri olan basketbolun tarihi aslında çok uzun yıllar öncesine , hatta 1890'lı yıllardaki icadından da öncesine dayanıyor. Kristof Colomb'un Amerika'yı keşfinden önce güney amerikanın yerlilerinden olan 'Mayas' kabilesi arasında da basketbola çok benzeyen 'Tlahiotenie' adıyla bir oyun oynandığı ve bu Tlahiotenie'nin mayas kabilesinin milli oyunu olduğu tespit edilmiştir.Basketbolun anavatanı ,ortaya çıkışı ve yaygınlığı göz önünde bulundurulduğunda Amerika olarak kabul edilse de 'basketbolun babası' diyebileceğimiz ve basketbolun mucidi olarak kabul edilen Dr. James Naismith, aslen Kanadalıdır.uzun yıllar Amerika'da spor eğitmenliği yapan Naismith,Mayas kabilesinin oynadığı Tlahiotenie oyunundan esinlenerek 'sepet topu' oyununu ortaya çıkardığı düşünülmektedir(Allen,2006).

Güney Amerika'da yerleşik Mayas kabilesi il ilgili günümüze gelen kalınlardan edinilen bilgilere göre, bu sportif kabilede basketbol biraz daha farklı tarzda veya daha çok fiziki güce dayalı oynandığı söylenebilir.Bugünkü basketbol oyun alanının en az 5 misli büyüklükte bir sahada mermerden yapılmış duvarlar üzerine yerden yaklaşık 4 metre yüksekliğe yere paralel değil, dik olarak sabitlenmiş ve yarım metre çapındaki çemberlerle oynanan Tlahiotenie oyunu bugünkü basketbol sporundan daha zor şartları içinde barındırmıştır.

Mayas kabilesinin Tlahiotenie oyunundan esinlendiği düşünülen Dr. James Naismith Amerika'da Springfield eyaletinde beden eğitimi öğretmenliği yaparken uzun yıllardır hayalinde yaşattığı bu sportif oyuna son şeklini verir.Spor salonunun karşılıklı duvarlarına asılan tahtadan yapılmış sepetlere topu sokma esasına dayalı olan bu oyun, ilk olarak atlet ve beyzbolculara iyi bir kış antrenmanı olarak tasarlanır.Duvara asılı sepetlere topu atma hedefinden dolayı da Naismith oyununa 'sepet topu' anlamına gelen basketbolu seçer(Allen,2006).

Kısa sürede Amerika'nın dört bir yanına yayılır ve iki sene içinde Amerika'daki okulların başlıca spor dallarının arasına girer.Liselerde ve Üniversitelerde gençler tarafından oldukça yoğun ilgi gören basketbol semtlerindeki jimnastik salonlarına girerek taraftar kitlesini arttırır.

Avrupa'da ilk basketbol deneyimi Fransa'da yaşanır. Paris'de bir spor salonunda deneme amaçlı oynanan maçta basketbolu sevmeyen ve beğenmeyen Avrupalılar bu spor dalını unutarak tarihe gömerler.

1904 yılında Amerika'da yapılan olimpiyat oyunlarına uzaklık nedeniyle çok fazla ülke katılmasa da basketbolun şöhreti uzak doğuya kadar yayılır.1913 yılında ilk kez düzenlenen bir basketbol turnuvasında Filipin birinci olurken Çin ikinci olmuştur.Avrupa'da ise basketbolun sevilmesi askerler sayesinde olmuştur.birinci dünya savaşında sık sık diğer ülkelerin askerleri ile basketbol maçları yapan Amerikalı askerler bu sporun Avrupa'da yayılmasına sebep olmuşlardır.bunun sonucu olarak Paris'te İngiltere,Almanya,Fransa,İtalya ve Amerikalı askerlerin katılımı ile ilk kez bir basketbol turnuvası düzenlenir.amerikanın kandiğı bu turnuvayı 1922 yılında Fransa'da düzenlenen ilk uluslar arası bayan basketbol turnuvası izler.

Daha sonraları basketbolda uluslararası bir federasyon ihtiyacı 1932 yılında giderilir.Arjantin, Çekoslovakya, İtalya, Letonya, Portekiz, Polonya ve İsviçre bir araya gelerek Uluslararası Basketbol Federasyonu FIBA'yı kurar ve ilk başkanlığına da İsviçreli Leon Bouffard getirilir.FIBA'nın kuruluşunun ardından ise ilk Avrupa şampiyonası 1935 yılında Cenevre'de düzenlenir ve birinciliği Letonya ikinciliği İspanya üçüncülüğü ise Çekoslovakya kazanır(Sevim,2002:6).

Yine 1936 yılında Berlin' de yapılan Olimpiyatlara resmi oyun olarak dahil edilmiştir. İlk dünya Şampiyonası ise, 1950 yılında Arjantin Buenos Aires' te yapılmış ve Arjantin birinci olmuştur(Urartu,1998).

FIBA, basketbolun daha hızlı yayılması ve daha zevkli bir oyun haline gelebilmesi için gerekli her türlü düzenlemeleri ve oyun kurallarını hayata geçirmektedir.

2.1.3. FIBA

Uluslararası karşılaşmaları yönetmek amacıyla, 18/20 Haziran 1932'de İsviçre'nin Cenevre kentinde sekiz ulusal federasyonun katılımıyla oluşturuldu. Katılan ülkeler; Arjantin, Çekoslovakya, İsviçre, İtalya, Latvia, Portekiz, Romanya, Yunanistan'dır. FIBA'nın yönetim merkezleri 1932'den 1940'a kadar Roma-İtalya, 1940'tan 1956'ya kadar Bern-İsviçre olmuştur(Atakol,1965). 1956'dan Günümüze kadar Münih –Almanya FIBA'nın merkezidir.

1937’de FIBA’ nın 36, 1990’da 177 üyesi olmuştur. FIBA, Basketbol için dünya yönetim grubu, (bugün) 210 ulusal basketbol federasyonunu kapsayan bağımsız bir birliktir.

FIBA Uluslararası olimpiyat komitesi tarafından basketbolda tek yetkili olarak tanınmış bir otoritedir. FIBA Kazancı olmayan bir organizasyondur ve prensip olarak kendi kazancı için hiçbir ekonomik düşünceyi takip etmez.

FIBA Başkanlarının görevde kalma süreleri ile birlikte ülkelerine göz atacak olursak, en uzun süreyle, ilk başkan İsviçreli Leon Bouffard ondan sonra ikinci başkan Amerikalı Gaim gelmektedir ve görev süresi 12 yıldır. Daha sonra sırasıyla Brezilya, Mısır, Filipinler sekizer yıl, Fransa altı, USA sekiz yıl, son olarak 1998’den beri Senegal’den Moreau başkanlık yapmaktadır(Cankalp, 2002).

FIBA-Europe toplantılarında hak ve kararların oylanması için seçilen üye listesinde iki kadın olmak zorundadır. Nitekim üyelerin sadece ‘iki’ si kadın ‘on’ u erkektir. Günümüzde FIBA, 208 ulusal federasyonun bağlı olduğu olimpik hareketin en büyük federasyonlarından biridir.

2.1.4. İLK BASKETBOL OYUN KURALLARI

1. Tek veya iki el kullanılarak, top istenilen yöne fırlatılabilir.
2. Top, tek veya iki elle, yumruk atmamak kaydıyla, istenilen istikamete doğru iteklenebilir, tokatlanabilir.
3. Oyuncu topla birlikte koşamaz. Eleman topu, mutlaka yakaladığı noktadan savurmalıdır. Topu tutma anında tatminkar bir süratte koşan oyuncuya, sabit kalma konusunda iltimas geçilebilir.
4. Top, avuç içinde veya ellerin arasında tutulmalıdır. Topu kavramak için kollar veya gövde kullanılamaz.
5. Rakibi tutmak, itmek veya çelme takmak, omuz atmak, kasıtlı çarpmak kesinlikle yasaktır. Bu kuralın ihlali durumunda, eylemi yapan hoyrat oyuncuya faul verilir. Sporcu aynı maçta ikinci kez faul yaparsa, yeni sayı atılana kadar oyundan diskalifiye edilir. Eğer suç kasıtlı işlenmişse, eleman kırmızı kart muamelesi görerek, oyundan atılır ve oyuncu değişikliğine izin verilmez.
6. Topa yumruk çakıldığı anda oyuncu faul yapmış sayılır ve cezasını çeker.

7. Aynı takım arka arkaya üç kez faul yaparsa fena olur ve rakip tarafın hanesine bir sayı yazılır.
8. Sayı yapabilmek için topun kaktırılarak veya fırlatılarak sepetin içine atılması ve orada kalması gereklidir. Savunma yapan oyuncuların sepete temas etmeleri veya kımıldatmaları yasaktır. Eğer top sepetin kenarında, köşesinde seğırtirken savunma elemanı küfeyi sarsarsa, karşı taraf sayı kazanır.
9. Top oyun alanı dışına kaçtığında, ona dokunan ilk oyuncu tarafından tekrar oyuna sokulur. Tartışmalı pozisyonlarda ise hakem devreye girerek, topu sahaya şahsen gönderir. Top, oyuna beş saniye içinde sokulmalıdır. Bu süre aşıldığı takdirde, top rakip takıma geçer. Topu oyuna gecikmeli sokmayı adet edinmiş muzır oyuncular, hakem tarafından faul verilerek cezalandırılır.
10. Başhakemin görevi, oyuncuların hareketlerini yargılayarak faulleri tutmak ve ardı sıra üç faul yapan takımı yardımcı hakeme gammazlamaktır. Ayrıca beşinci madde uyarınca sporcuları diskalifiye etme yetkisine de sahiptir.
11. Yardımcı hakem ise topu izler, oyun sahası içinde topla ilgili eylemler üzerine ahkam keser ve zamanı tutar. Takımların attıkları sayıların geçerliliğine karar vererek bunları çetelesine kaydeder.
12. On beşer dakikalık iki periyottan oluşan mücadelede, beş dakikalık devre arası verilir.
13. İkinci periyot sonunda sayıca üstün bulunan taraf, maçın galibi olarak ilan edilir. İlk karşılaşmanın yapıldığı tarihi günde oyuncuların üzerlerinde gri pantolonlar, kısa kollu mintanlar ve ayaklarında birer çift spor pabucu varmış. Her takım dokuz oyuncudan mütevellitmiş ve bir kaleci, iki defans, üç orta saha oyuncusu ile üç hücum elemanı düzeninde sahaya yayılıyorlarmış.

Sepetlerin tabanları delik olmadığı için her sayının ardından top toplayıcılar pota yanında konuşlanmış merdivene tırmanıp, meşin yuvarlağı hakemlere teslim ediyorlarmış.

2.1.5. BASKETBOLUN TÜRKİYE'YE GELİŞİ

Amerika'daki ilk oyunun üzerinden 12 yıl geçtikten sonra basketbol Türkiye'ye gelmiştir.

Yurdumuzda basketbol oyunu ilk kez 1904 yılında, İstanbul'daki Robert College Amerikan okulunun spor salonunda oynanmıştı. Bu bakımdan Bebek sırtlarındaki bir

mektebin tarihi spor salonu basketbol bakımından ayrıca tarihi bir değer taşımaktadır. Amerika'dan bu okula tayin edilen genç bir öğretmen, kolejin spor salonunda öğrencilerine bu oyunu öğretmiş, sonra da ilk kez oynatmıştı. Ancak bu bir deneme oyunundan ileri gidememiş ve Amerikalı öğretmenin kısa bir süre sonra memleketine dönmesiyle bu faaliyetin başlaması ile durması bir olmuştu(Atabetoğlu, 1970).

Bundan yedi yıl sonra, 1911 senesinde, ülkemizin en eski sporcularından ve Galatasaray Lisesinin Beden Eğitimi öğretmenlerinden olan Ahmet ROBENSON, eline geçen Amerika'da basılmış bir kitapta, bu oyunun ana hatlarıyla ilgili bir yazıya rastlamış ve bunun cazip olduğu kadar faydalı bir spor olacağını da düşünerek öğrencilerine oynatmak istemiş.

Galatasaray Lisesi spor salonunun karşılıklı duvarlarına asılan kağıt sepetlerinin altında, onar kişilik takımlar arasında oynanan bu basketbol maçı, bütün oyuncuların sakatlanmaları sonucu yarıda kalmıştı. Ahmet ROBENSON bey'in değimiyle "kimsede kırılmadık burun, patlamadık kaş kalmamıştı" bu oyun sırasında ve oynanabildiği süre içinde, takımlardan biri sekiz diğeri ise üç sayı kaydetme başarısı göstermişti.

Oyunun böylesine kanlı bir sonuç vermesi karşısında işin içinde bir yanlışlık veya eksik bir tarafın bulunduğuna kanaat getiren Robenson bu konuda tamamlayıcı bilgi almak üzere Robert Kolejine başvurmuş fakat Amerikalı öğretmen memleketine döndüğü için bir sonuç elde edememiştir. Ayrıca bu basketbol oyununu son sınıftaki öğrencilerin oynamış olması ve daha sonra mezun olup gitmeleri ile kolej camiası içerisinde basketbol oynayan kalmamıştı. Böylelikle Ahmet ROBENSON tarafından girişilen bu teşebbüs başlamadan sona ermişti(Atabeyoğlu, 1970).

1913 yılında Fenerbahçe Kulübünün bir teşebbüsü ile Fenerbahçe Basketbol Takımı kurduklarına dair o tarihlerde yayınlanan "İDMAN" isimli spor dergisinde bir habere rastlanmıştır. Ancak bu teşebbüsle tam bir bilgi elde edilememesinden dolayı yarıda kalmıştır.

Ancak Fenerbahçeliler bu işin peşini bırakmamışlar 1919 yılında Amerikalı bir öğretmen temin ederek kulüplerinin kapısını yeniden basketbola açmışlardır. Fenerbahçe kulübünün -Terbiye-i Fikriye Şubesi- tarafından on beş günde bir yayınlanan "FENERBAHÇE" atlı spor dergisinin 1919 tarih ve 3 numaralı sayısının 7. sayfasında bu konuda şöyle bir habere rastlanmaktadır;

“Kulübümüz son zamanlarda yeni bir hissi teceddüt göstererek, bir Amerikalı muallimin nezaretinde memleketimizde ilk defa bizde olarak basketbol oyununa başladı. Ve bunda azaları arasında epeyce muvaffakiyet görmekte iftihar eder.”

Yurdumuzda basketbol konusunda yapılan ilk ciddi teşebbüs bu olmuştur. Ancak ne çare ki tüm iyi niyetlere rağmen bu ciddi ve sistemli faaliyet, yaz aylarında kulübün Kurbağalıdere kenarındaki çimento tenis kortu üzerinde yapılan, kış aylarında ise salon bulanamadığından dolayı yapılamayan bir spor haline gelmiştir(Atabeyoğlu, 1970).

Daha sonra 1925 yılında İstanbul'daki Amerikan Cemiyeti tarafından yayınlanan “Basketbol Rehberi” için teşkilatın Beyoğlu Şubesi müdürü Mr.Tobin 'in ricası üzerine bir makale yazıp yollayan Dr.James NAİSMİTH bu yazısında Türkiye'ye Basketbol sporunu tanıtmıştır. Ahmet ROBENSON'da bu makaleyi Türkçeye çevirerek basketbolu Türkiye'ye tanıtmıştır.

Dr. NAİSMİTH bu makalesinde aynen şu sözleri kullanmıştır:

“1892'de bu oyuna başladığımız vakit ümit ettiklerimizi gerçekleştirmeye başladık. Fakat bir çok zorluklarla karşılaştık, düşüncemizi değiştirmeden yolumuza devam ettik. Dünyanın her tarafına bu spor dalgasını yaydık. Şimdi bu spor dalgasını Türkler arasında yayacağız.(spor alemi dergisi)

Bu gelişmelerle birlikte basketbol Türkiye'de hızlı bir şekilde yayılmaya başlamıştı. 18 kasım 1920 günü Selim Sırrı Tarcan öğretmeni bulunduğu Yüksek Öğretmen Okulu'nun Cağaloğlundaki binasının bahçesinde büyük bir spor bayramı tertiplemiş ve YMCA cemiyetinin spor şubesi müdürü Dr.Diver ile yardımcısı Mr.Repp 'i de bu şenliğe davet etmişti.

Selim Sırrı Bey İsveç Jimnastiğindeki büyük vukufu sebebiyle gösterileri tamamen bu esasın üzerine dayandırmış Dr.Diver ise bu parlak şenlikten ötürü Selim Sırrı Bey'i kutlamış, bu arada “İsveç Jimnastiğinin dışında çok güzel spor oyunları da vardır, arzu ettiğiniz taktirde bu oyunları öğrencilerinize öğretmeye hazırım” demekten de kendisini alamamıştır.

Bunun üzerine Selim Sırrı Bey bu teklifi çok olumlu karşılamış ve “Hz.Ali bana bir harf öğretmenin kölesi olurum demiş; bizde Dr.Diver 'den bir şeyler öğrenebilirsek minnettar kalırız” cevabını vermiştir.(Spor Alemi Dergisi) ve bu gelişmelerle birlikte Dr.Diver Basketbol ve Voleybol derslerini vermeye başlamış ve çok da büyük ilgi görmüştür.

Böylelikle Türkiye’de basketbol hızlı bir öğrenme sürecine girmiş hatta 4 Nisan 1921 de Amerikan takımı ile Türk takımı ilk maçlarını yapmışlardır.

1933 yılında ise TİCİ’nin basketbolu ele alması ile ilk basketbol resmi ligi düzenlendi. Uluslararası alandaki ilk maçımız, 24 Haziran 1936’da Yunanistan ile yapıldı.

1940’larda duraklama dönemine giren basketbol, 1946’dan itibaren Ankara, İstanbul, ve İzmir’in ilk derecelere giren takımlarının oynadığı Türkiye Şampiyonası’nın düzenlenmesi ile yeniden hareketlenmeye başladı(Tuncel,1979).

1950’de düzenlenen, "Uluslararası İstanbul Basketbol Turnuvası" ülkemizde bu dalda yapılan ilk uluslararası organizasyon oldu. Bu turnuva ile basketbol, ülkemizde en çok sevilen sporlar arasına girdi, gençler ve kadınlar arasında da ilgi görmeye başladı. 1981’e kadar olan gazetelerin spor ekleri arşivinde yer alan bir makalede, kadın sporcular, yakınmalarında “9 yıldır hala basketbolda kadın milli takımı kurulmadığı”ndan bahsediyorlardı. Aynı makalede, kadınlar, sporda kendilerine gereken ilgi ve desteğin tanınmadığı, yapılan ayrımcılıktan çok rahatsız olduklarını, yapılanların utanılacak bir durum, kadına hakaret ve büyük ayıp olduğunu dile getirmektedirler. İki geniş sayfada yalnızca Türkiye’nin Kadın Sporcuları Yakınıyor” gibi bir başlıkla yer alan bu makale, Türkiye’nin günümüzde kadın sporlarına verilen değerle o zamankinin belki de eş bir değerde olduğunu gözler önüne sermektedir. Nitekim bu haberde de geçen yıllarda Milli atletimiz için çıkan, yaptığı spor ile ilgisi olmayan, aşağılayıcı ve küçük düşürücü özel hayatı içeren haberler gibi olayların ön plana çıkartılması, ancak spor olayları ve sıkıntılarının göz ardı edildiği protesto ediliyordu. Burada da tüm kadın sporcular, bir bütün olarak “biz” olarak konuşuyorlar, kendi branşı dışında tüm branşlardaki kadınlar adına da şikayetlerini dile getiriyorlardı. Spor sayfalarında yer verilen kadına özgü haberler, hiç olmasa daha iyi olacak nitelikte, kadını cinsel bir obje, eğlence aracı, alay edilecek durumda olduklarını dikte eder yorumlar şeklinde yer almıştır. Bu makaledeki “9 yılın” anlamı, bu yakınmaların olduğu yılın 1950’den sonrası ise, gerçekten de İlk defa Uluslararası Basketbol Şampiyonasına ev sahibi oluşumuz, kadınları harekete geçirmiştir. “1938’de Devletin spora el koymasından sonra, toplumsal güçler de yetersiz olduklarından, siyasal güç, bürokratik güç ve güçsüz toplum kesimleri arasında istense de ‘sporda demokrasiye’, yani doğru ve çağdaş olana varılamamıştır” (Atabeyoğlu, 1970).

Bu arada 1954'te, İstanbul Kadıköy Spor Kulübü bünyesinde, basketbolun minikler düzeyinde gelişebilmesi için, minik oyunculara basketbol öğretmeye yönelik çalışmalara başlanmıştır.

Türk basketbol tarihinde İstanbul, Ankara ve İzmir'deki kız okulları ile Üniversite Yüksek Okullarında doğan ve başta F.B. İle G.S. Olmak üzere klüplerimizde büyüyen Türk kız basketbolu, Federasyon başkanlığı da yapan Faik Gökay'ın katkısıyla Gazi Eğitim Enstitüsünde gelişmiştir(Atabeyoğlu, 1970).

Kadınlarda, 23 yıllık lig tarihinde 11 kez ile en fazla şampiyon olma unvanına Galatasaray'ın sahip oluşu, basketbolda diğer bazı branşlardaki gibi şampiyonlukta istikrarsızlığın olmadığını göstermektedir(Tuncel,1979).

Türkiye Basketbol Federasyonu resmi internet sitesinden alınan bilgilere göre 19. yy'ın başlarında ülkemize gelen bu spor dalgasının kronolojik gelişimi de şu şekildedir;

1904 Basketbol, ilk kez Robert College spor salonunda oynandı.

1921 Kayıtlara geçen ilk resmi basketbol maçı İstanbul Cağaloğlu'nda oynandı.

1927 İstanbul Basketbol Ligi kuruldu.

1936 Türk Milli Takımı, ilk milli maçında Yunanistan'ı 49-12 yendi. Türkiye, Berlin Olimpiyat Oyunları'na katıldı ve oynadığı maçlarda Şili'ye 30-16, Mısır'a 33-23 yenilerek ilk turda elendi.

1949 Kahire'de yapılan Avrupa Şampiyonası'nı Türkiye dördüncülükle tamamladı.

1952 Türk Milli Takımı, Helsinki Olimpiyat Oyunları'nda İsviçre ve Belçika'yı yendi, Mısır ve İtalya'ya mağlup oldu.

1959 Türkiye, tarihinde ilk kez Avrupa Şampiyonası'na ev sahipliği yaptı. İstanbul İnönü Stadi'nda oynanan 11. Avrupa Şampiyonası'nda Sovyetler Birliği şampiyonluğa ulaşırken, ay-yıldızlı takım 12. sırada kaldı. Bayanlarda ilk kez Türkiye Şampiyonası yapıldı.

1961 Galatasaray, Avrupa Şampiyon Klüpler Kupası'nın ilk turunda Yunan Olympiakos'u 72-71 ve 65-55 yenerek, Avrupa Kupaları'nda tur atlayan ilk temsilcimiz oldu.

1964 İlk kez Bayan Milli Takımı kuruldu.

1966 Deplasmanlı Ligi başladı. İlk şampiyonluk sevincini İzmir ekibi Altınordu yaşadı.

1967 İlk kez düzenlenen Türkiye Kupasını kazanan takım Fenerbahçe olmuştur.

1967 Tunus'ta yapılan 5. Akdeniz Oyunları'nda Türk Milli Takımı, Yugoslavya ve İtalya'nın ardından üçüncü sırayı aldı.

1971 İzmir'de yapılan 6. Akdeniz Oyunları'nda Türkiye, finalde Yugoslavya'ya yenilerek ikinci oldu.

1973 Barcelona'daki 18. Avrupa Şampiyonası'nı sekizinci sırada tamamlayan Türkiye, 1951'den sonra en iyi derecesini yaptı.

1977 Fransa'da düzenlenen Avrupa Yıldızlar Şampiyonası'nda Türk Milli Takımı Şampiyonluğa ulaştı.

1981 Avrupa Şampiyonası Elemeleri (Challenge Round) İzmir ve İstanbul'da oynandı. Türk Milli Takımı, Almanya, Yunanistan ve İngiltere ile birlikte finallere katılma hakkını kazandı. İlk kez bir Türk basketbolcu (Efe Aydan) Avrupa Karması'na davet edildi. Sofya'da yapılan Balkan Şampiyonası'nda Türkiye, tarihinde ilk kez şampiyonluğu kazandı.

1987 Suriye'nin Lazkiye kentinde düzenlenen Akdeniz Oyunları'nda Milli Takım altın madalyanın sahibi oldu.

1990 Efes Pilsen, Avrupa Koraç Kupası'nda çeyrek finale yükselen ilk Türk takımı oldu.

1992 İstanbul Abdi İpekçi Spor Salonu Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası Final Four'una ev sahipliği yaptı. Şampiyonluğu Yugoslav ekibi Partizan kazandı.

1993 Efes Pilsen, Avrupa Kulüpler Kupası'nda finale kadar yükselerek Türk basketbolunun başarı çitasını yükseltti. Torino'da oynan final maçında Yunan Aris, Efes Pilsen'i 50-48 yendi. Türk Milli Takımı, 12 yıl aradan sonra katılma hakkını kazandığı Avrupa Şampiyonası'nda İtalya ile birlikte dokuzuncu sırayı paylaştı. Türkiye, Avrupa Yıldızlar Şampiyonası'na ev sahipliği yaptı. (Trabzon, Giresun ve Samsun)

1995 Avrupa Kulüpler Kupası finali, İstanbul Abdi İpekçi spor Salonu'nda oynandı ve kupayı İtalyan Benetton kazandı. Ünlü basketbolcu Magic Johnson'un da yer aldığı "Magic All Stars" takımı İstanbul'a geldi.

1996 Efes Pilsen, Koraç Kupası'nı kazanarak Avrupa'da kupa sevinci yaşayan ilk Türk takımı ünvanını aldı. Türkiye, 3. Avrupa Ümitler Şampiyonası'na ev sahipliği yaptı. İlk Eurostars organizasyonu, İstanbul'da yapıldı.

1997 Türk Milli Takımı, Barcelona'da yapılan 30. Avrupa Şampiyonası'nda sekizinci sırayı alarak 24 yıl sonra en iyi derecesine ulaştı. Bayan Milli Takımı, Bari'de yapılan Akdeniz Oyunları'nda gümüş madalya kazandı. Ümit Milli Takım, Avustralya'da düzenlenen Dünya Ümitler Şampiyonası'nı altıncılıkla noktaladı. Tofaş, Koraç Kupası'nda finale yükselerek, Efes Pilsen'den sonra Avrupa'da final oynayan ikinci Türk takımı oldu.

1998 Türkiye, Eskişehir, Kütahya ve Bursa illerinde düzenlenen Avrupa Genç Bayanlar Şampiyonası'yla ilk kez bayanlarda bir Avrupa Şampiyonası'na ev sahipliği yapmış oldu. İtalya'nın Trapani kentinde yapılan 4. Avrupa Ümitler Şampiyonası'nda Türkiye üçüncü sırayı aldı ve bronz madalya kazandı.

1999 Fenerbahçeli İbrahim Kutluay Euro League sayı kralı olmuştur.

1999 Galatasaray Bayan Takımı, Final Four'a yükselerek, Türk basketbolundaki gelişmenin yalnızca erkek takımlarıyla sınırlı olmadığını kanıtladı. Türkiye, Slovenya'da yapılan Avrupa Yıldızlar Şampiyonası'nı üçüncülükle noktaladı. Türk Milli Takımı, 31. Avrupa Şampiyonası'nda bir önceki turnuvada olduğu gibi sekizinci sırayı aldı. Mirsad Türkcan NBA tarihinde oynayan ilk Türk basketbolcu oldu.

2000 Efes Pilsen Euro League'de de Final Four'a yükselerek Türk basketbolunda yıllardır özlenen bir başarıya imza attı.

2002 Türk Milli Takımı, 12 Dev Adam, bir ilki gerçekleştirerek ülkemizde yapılan Avrupa Basketbol Şampiyonası'nda (EuroBasket 2001) Yugoslavya'ya karşı final oynadı.

2005 Avrupa Basketbol Şampiyonası Eleme Maçında mücadele eden 12 Dev Adam, dördüncü maçında Almanya'ya 66-57 yenilerek elendi.

2005 Fenerbahçe Avrupa Kupalarında hem bayanlarda hem erkeklerde Final Four oynayarak büyük bir başarıya imza attı.

2006 Türkiye Fiba'nın belirlediği ekstra kontenjan haklarından birini kazanarak Japonya'da düzenlenecek olan Dünya Basketbol Şampiyonasına katılamaya hak kazandı.

2006 Türkiye Japonya'da düzenlenen Dünya Basketbol Şampiyonasında 6. oldu.

2.1.6. DÜNYA BASKETBOLU'NDA TÜRKİYE'NİN YERİ

Türkiye, basketbolun dünyaya yayılmasında önemli bir rol oynaması bakımından önemli bir yer teşkil eder. Bu uluslar arası Basketbol Federasyonu tarafından da kabul

edilmiş bir gerçektir. Nitekim 1932 yılından , vefat ettiği 1981 yılına kadar tam 49 yıl aralıksız olarak FİBA ‘nın genel sekreterliğini yapan ve tüm dünyada “Bay Basketbol” olarak tanınan Mr. William JONES’de bu gerçeği yalnız kabul etmekle kalmayıp, aynı zamanda her vesileyle tekrarlamaktan ayrı bir haz duymuştur.

Robert Kolej ve Galatasaray Lisesinde öğrenim görmüş Ortadoğulu öğrenciler Türkiye’de görüp tanıdıkları basketbolu ülkelerine dönerken beraberinde götürmüşler ve basketbol sporunun öncülüğünü yapmışlardır. 1910 yıllarında ortadoğunun kültür merkezi durumunda bulunan İstanbul aynı zamanda basketbolunda bu vesileyle yayılma merkezi olmuştur(Atabeyoğlu,1970).

Robert Kolejinde öğrenim gören Bulgar öğrenciler burada öğrendikleri basketbolla basketbolu Bulgaristan’a götürmüşler ve burada yaymışlardır. Komşu İran da basketbol sporunun baş mimarı eski Galatasaraylı Menem FERİDUN (şerifzade) olmuştur. Suriye, Arnavutluk, Lübnan ve hatta Yunanistan’da da ilk basketbol tohumlarının yine İstanbul’dan ülkelere dönen veya hicret eden kişiler tarafından atıldığı görülmektedir.

Bugün Almanya’da basketbol varsa bunun da baş mimarı; Türkiye’de uzun yıllar görev yapan ve bu yıllarda basketbolu tanıyıp öğrenen, İstanbul Alman Lisesi’nin eski beden eğitimi öğretmenlerinden Hermann NİEBUHR ‘dur. Ayrıca Alman Lisesi’nde NİEBUHR’un öğrencisi olan eski Türk Milli Basketbol takımı oyuncularından Kurtuluşlu Yakavos BİLEK Almanya Milli Basketbol takımının teknik direktörlüğü görevini uzun yıllar sürdürmüş ve Alman basketbolunun yükselmesinde en büyük etken olmuştur(Atabeyoğlu,1970).

Türk basketbolunun dünya basketbolu üzerindeki böylesine önemli etkisi bizim için haklı bir gurur vesilesi olmaktadır. Türkiye’nin basketbolun yayılışında önemli bir odak noktası olarak kabul edilmesi de Türk basketbolu adına sevindirici bir olaydır.

2.1.7. ANKARA’DA BASKETBOL

Bugün Türk basketbolunda olanca gücü ile parlayan kuvvetli bir varlık halini almış bulunan Başkent Ankara’da basketbol faaliyeti İstanbul’dan daha sonra başlamasına rağmen İstanbul’dan çok daha önce geniş kitlelere hitap eden bir spor dalı olmuştur.

Ankara basketbolunun öncülüğünü üç güzide irfan ocağı; GAZİ TERBİYE ENSTİTÜSÜ(BESYO), MÜLKİYE MEKTEBİ (SİYASAL BİLGİLER) VE HARB

OKULU yapmış ve bunlara Gençlerbirliği ile Stadyom kulüpleri eklenmişlerdir(Atabeyoğlu,1970).

Ankara'da basketbolu ve basketbola karşı olan ilgiyi körükleyen en başlıca etken Harbiye ile Mülkiye arasındaki büyük rekabet olmuştur. İstanbul basketbol da hakiki değerini Galatasaray – Fenerbahçe rekabetinde bulmuşsa başkent de Harbiye-Mülkiye rekabetiyle çok şeyler kazandırmıştır.

Bu iki takım arasında geçimsizlik mertebesine kadar varan büyük rekabet zaman zaman kavgalı maçlara sebebiyet vermiş fakat bu kötü olaylar dahi Ankara'da basketbol sporuna karşı büyük bir ilginin doğmasına engel olamamıştır.

1939 ile 1952 yılları arasında en şaşalı günlerini yaşayan bu rekabeti şampiyonluk yarışında bütün heyecanı ile sürdüren iki takım, daha sonra Ankaragücü'nün kuvvetli bir kadro kurmasıyla 1953 den 1958 e kadar şampiyonluk yüzü görememiştir.

1960 dan sonra ortaya çıkan Kolejliler birliğinin gücü ile Başkent basketbolu yeni bir güç yeni bir ime kazanmıştır. Bu kez ise Kolejliler takımı Başkent'in basketbol şampiyonluğu yarışında bu iki büyük rakibe ortak olmuştur. İlerleyen yıllarda kolejliler Başkent'in en güçlü takımı haline gelmiştir(Atabeyoğlu,1970).

Ankara basketbolu 1960 yılından sonra giriştiği büyük hamle ile Türk basketbolundaki hakiki güç ve yerini bulmuş durumdadır. Yakın bir geçmişe kadar parmakla gösterilecek kadar az sayıdaki klas elemana mukabil bugün Türkiye'nin en gözde birçok basketbol yıldızları Başkent'in bereketli sahalarından yetişmiş bulunmaktadır. Ve Türk basketbolu her zaman Başkent basketbolu ile haklı olarak övünecektir.

2.2. HAKEM

2.2.1. TANIMI

Genel anlamıyla, kelime karşılığı, bir anlaşmazlığı çözümlmek için ilgili taraflarca seçilmiş kimsedir.

Sportif anlamda ise, müsabakalarda ve maçlarda alınan sayıları tespit etmek kurallara uymayanları cezalandırmakla görevlendirilen kişi olarak tanımlanmaktadır (Meydan Larousse, 1978, s.529).Başka bir tanıma göre müsabaka kurallarına göre maçı yöneten

,başlayıp ,sonlandıran resmi görevlidir.Bay veya bayan olabilir.Kararları kesinlik arz eder(vikipedi). Spor hakemliğinin içindeki basketbol hakemi müsabaka esnasında FİBA'nın koyduğu bazı sınırlılıklar içinde kural uygulatıcı kimsedir. Birinci lig teki müsabakalarda, saha hakemleri(bir baş hakem, iki yardımcı hakem) ve masa hakemleri (sayı,saat ve 24 saniye görevlileri) olmak üzere 6 hakem, diğer lig ve bölgesel müsabakalarda yardımcı hakem sayısı bir olduğu için 5 hakem bulunmaktadır.Basketbol oyunun da baş hakem ile yardımcıları arasında kuralları uygulamada fark yoktur.Fakat bir baş hakem birinci ve üçüncü periyotlarda hava atışını yaptıran, koşullar gerektiriyorsa oyunu durdurma yetkisine sahip olan, oyun sırasında kullanılacak donanımları kontrol eden, oyuncuların yaralanmasını sağlayıcı şeyler takmasına ve giymesine izin vermeyen ve kurallarda belirgin şekilde yer almayan tüm konularda karar verme yetkisine sahip olan tek yetkili kişidir(Uluslar Arası Oyun Kuralları syf 22-23).

Hakemler, görevlerini kurallar çerçevesine göre yerine getireceklerdir. Bu kuralları farklı uygulamak için anlaşma yapmazlar.Saha hakemlerinin giysileri; gri gömlek,uzun siyah pantolon,siyah çorap ve siyah basketbol ayakkabısından oluşur.

Resmi FIBA karşılaşmalarında masa görevlileri bir örnek giyineceklerdir.

2.2.2.HAKEM OLMANIN ANLAMI

İyi bir hakem olabilmek için sadece oyun kurallarını çok iyi bilmek yeterli olmamaktadır. Kural bilmenin yanı sıra hakemliğe olan tutku, görev sorumluluğu, müsabaka yönetimi öncesi yüksek moral, adil bir yönetim, çabuk ve mantıklı karar verebilme yeteneği, cesaretli yönetim tarzı, ahlaki kişilik gibi vasıflar hakemde bulunması ön görülen özelliklerdir(Day,1996:4). Bir sporcu kendisini müsabakaya nasıl hazırlıyor ise, hakemlerin de aynı şekilde müsabakaya hazırlık yapması, kendini müsabakaya konsantre etmesi ve gerekli ciddiyeti göstermesi gerekmektedir(Akçıl,1996:4).

Hakem müsabıklar için vardır. Hakemden bahsediliyorsa muhakkak surette , aralarında karar ve hüküm verilmesi gerekli olan ve birbiriyle çekişen iki rakip var demektir.Vereceği karar sonuçta biri lehine diğeri aleyhine olacaktır.Bu nedenle hakem bu gerçek karşısında görevini yaparken akli ve ruhi becerileriyle belli kalıplar içinde davranmak zorundadır(Eren,2001).Her zaman için Fair Play denilen sporun genel amaçlarının içerisinde davranmalıdır.Sporculara isim ve kariyerlerine göre değil sergiledikleri

tekniklere göre değer vermelidir. Bir zamanlar kendisinin de bir müsabık olduğunu bir an için aklından çıkarmayarak sorumluluklarını ona göre yerine getirmelidir (Ilıcak, 2002).

Hakem müsabakanın seyir zevkinin yükseltilebilmesi için modern sporun gerektirdiği tüm teknik yeterlilik, tecrübe ve olumlu psikolojik davranışları sergilemek zorunda olan kişidir. Hakem; sahada olduğu kadar özel yaşantısında da az hata yapan, belli bir işi ve mesleği olan, kendi aleyhinde sonuçlanacağını bilse dahi doğru davranıp fikirlerini açıklıkla söyleyebilen, bulunduğu topluluklarda saygınlığı olan, müsabaka sırasında peşin hüküm taşımayan ve oyunu; sporcu, yönetici ve seyircilerin saygı ve itimadını kazanacak şekilde yöneten, her iki taraf için vereceği kararlarda eşitliğin bozulmamasına dikkat eden, sporda renk ve bayrağın yeri olmadığına inanan kişi olmalıdır (Babacan, 1990). Aksi yapıda; toplum dışı, yaşam standardını yakalayamamış, saygınlığı olmayan, pısrık yapıdaki kişilerin, verdiği kararların, etkisinde kalacağı hatta bu kararların izleyici ve yönetilenler tarafından değişik şekillerde değerlendirmelere yol açacağı olası bir durumdur. Bu doğrultuda her kategorideki hakem performanslarının sürekli değerlendirilerek, basketbola uygun kaliteli hakem standardının yakalanması basketbolun geleceği açısından önem taşımaktadır.

2.2.3. HAKEMLERİN SOSYAL DAVRANIŞLARI

Bir hakem aynı zamanda toplum içinde temsil ettiği sporu tanıtmak ve onun değerlerini yükseltmekle görevlidir.

1- Kurallara bağlılığın yanında sporculara karşı ılımlı ve sevecen olabilmelidir. Maç kontrolünü elinde tutmak sporculara sert sözler ve sert ifadeler kullanmakla olmaz. Her iki müsabık karşıda bir ağabey şefkati ile ılımlı yaklaşmak ve onları kurallı bir maç yapmaya teşvik etmek sosyal bir beceri işidir.

2- Müsabaka sahasında birden fazla görevli vardır. Orta hakem yan hakemler ,jüri, teknik masa , sağlık ekibi, kontrol ekibi vs. Bir hakem bunlarla her zaman çok iyi bir diyalog içinde olmalıdır. Hepsini ile tanışmalı ,arkadaşlık ilişkilerini geliştirmelidir.

3- Gerek müsabıklar ve gerekse diğer görevlilerle diyalogunu müsabaka haricinde de yürütmelidir. Müsabaka içi kadar salon içi sosyal davranışlarına da dikkat etmelidir.

4- Elbiseleri her zaman ütülü, saçları taralı olmalı, sakal tıraşı yapılmış ayakkabıları temiz olmalıdır.

5- Kendini geliştirmeli uluslar arası hakem olabileceğini hesap ederek yabancı dil öğrenmelidir. Sürekli okumalı ve bilgisini diğer arkadaşları ile paylaşmalıdır(Basketbol Hakem Talimatı,2004).

2.2.4. ÜLKEMİZDE BASKETBOL HAKEMLİĞİNİN BAŞLANGICI

Türkiye’de hakemliğin orijini hakkında düzensiz nitelikteki kaynaklar ancak o dönemin gazete ve dergilerinde bulunmaktadır. Yurdumuzda gazetelerin düzenli spor sayfası yayınlamaları dahi oldukça yeni bir husus olduğuna göre, orijine ilişkin kaynaklanan yetersizliği kendiliğinden anlaşılmaktadır(Sungur,2001).

Türk basketbolunda resmi hakemlik, 1927-1930 yılları : arasında Y.M.C.A. bürosunda kâtip olarak çalışan Toledo ile başlar. Basketbolü Y.M.C.A. salonunda tanıyan ve bir süre de ' oynayan Toledo daha sonra hakem olarak bu spora hizmet ; etmek istemişti. Ancak o tarihlerde Türkiye’de basketbol hakemliği konusunda resmi bir sertifika verebilecek merci bulunmadığından, M. Toledo bu emelini gerçekleştirebilmek için mektupla Amerikan Basketbol Birliği'ne başvurarak kendisine bir yol gösterilmesini istemişti.

Amerikan Basketbol Birliği, bir Türk'ün basketbol konusunda gösterdiği bu ilgi karşısında kayıtsız kalmamış ve kendisine özel bir kolaylık göstererek; bir takım soruları içeren bir sınav kâğıdını yollayıp bunları cevaplandırmasını istemişti. Bu soruları cevaplandırıp derhal Amerika'ya yollayan Toledo’nun evrakını inceleyen Amerikan Basketbol Birliği, heveskâr Türk'ün bu sınavda üstün bir başarı gösterdiği kanaatine varmış ve kendisini bir de sözlü sınava tabi tutmak istemiştir(Atabeyoğlu,1970).

Durum kendisine mektupla bildirilirken, sözlü sınav için de Amerika'nın İstanbul Konsoloslugu 'nda görevli bulunan eski bir basketbolcuya başvurması istenmişti. Toledo, ismi verilen kişi tarafından sözlü imtihana tabi tutulmuş ve bunda da büyük başarı gösterdiğinden, kendisine Amerikan Basketbol Birliği tarafından resmi hakemlik belgesi gönderilmişti. Böylece Türk basketbolunun ilk resmi hakemi Amerikan Federasyonu lisansını taşıyan bir kişi olmuştur.

Ahmet Robenson ve İlhami Polater gibi gayri resmi hakemlerin yönettikleri maçlar dikkate alınmazsa, M. Toledo' dan sonra Türkiye'nin en eski basketbol hakemleri arasında

- Rupen Semerciyan ve Yuda Çerasi'nin isimleri baş sıraları işgal eder. Çerasi, çeyrek yüzyıla yakın bir süre hakemlik yapmakla ilk rekortmen hakemimiz olmuştur.

Türk basketboluna modern hakemliği sokan ve yayan kişi ise Turgut Atakol olmuştur. Atakol yalnız Türkiye'nin değil, Avrupa'nın bile en iyi hakemlerinden biri olarak temayüz etmiş, Olimpiyat Oyunları 'nda yarıfinal, Avrupa Şampiyonasında ise final maçları yönetmekle Türk basketboluna gurur getirmiştir. FIBA Teknik Komisyonu üyeliğinde de bulunan Atakol'un hakemlik tekniği üzerine yazdığı eser FIBA tarafından bütün dünya hakemlerine öğretici kitap olarak kabul ve lanse edilmiştir.

Amerika'da öğrenimde bulunduğu yıllarda Amerika Basketbol Birliği'nden hem antrenör, hem de hakem lisansları alan Nailî Moran da Türk basketbol hakemliğine uluslararası alanda gurur kazandırmış bir diğer isim olarak tanınmaktadır.1940 yılından sonra Türk basketbolundaki hakem müessesesi üzerinde titizlikle durulmaya başlandı, bunun neticesi olarak da ortaya yeni yeni hakemler çıktı. Türk basketbolu nün ortaya çıkardığı hakemler dünya basketbolunda dahi söz sahibi Türk basketbolu için haldı birer iftihar vesilesi olmuşlardır.

Nailî Moran, Turgut Atakol, İzzet Somer, Yakovos Bilek, İlhan Uyguç, Hüsametdin Topuzoğlu, Afif Kayalı, Nurhan Demirdöğen, Zeki Öztaş, Erdoğan Varüer, Ata Çakaloz, Rami Kınacı, Timuçin Rendan, Hikmet Erdem, Cemal Çetini-berk, Nejat Duran, Kaya Örencik, Aydemir Ekti, Ömer Ozan, Gökhan Günalp, Necip Kapanlı, uluslararası alanda ün yapmış Türk basketbol hakemleridir. Tam 32 yıl basketbol hakemliği yapan Hüsametdin Topuzoğlu, 234 milli maç ve 141 Avrupa Kupası karşılaşması olmak üzere yönettiği toplam 375 uluslararası maçla Türk basketbolunda kolay erişilmez bir rekora sahip bulunmaktadır. Türk hakemleri Uluslararası Basketbol Federasyonu FİBA tarafından aranan ve tercih edilen hakemler olarak yurt dışında Türk basketboluna haklı bir itibar kazandırmışlardır.

Türkiye'de basketbol hakemliği müessesesi o dönemlerde namzet hakem, bölge hakemi, millî hakem ve FIBA hakemi olarak kategorilere ayrılmaktaydı. Fakat devamlı gelişen hakemlik müessesesi bugün ki şekli ile bölge-il hakemi, Federasyon hakemi, C klasman hakem, B klasman hakem, A klasman hakem ve FIBA hakemi olarak kategorilere ayrılmaktadır. Bölge hakemleri, bölgelerde mahalli lig maçlarını, klasman hakemler ile FIBA kokartlı hakemler de deplasmanlı lig maçlarını yönetmektedirler. Hakemler sık sık kurs ve seminerlere tâbi tutularak geliştirilmekte, ayrıca yurt dışında düzenlenen hakem

kurslarına da gönderilerek tecrübe ve bilgilerinin artırılması yolunda kendilerine şans ve imkân tanınmaktadır.

Bazı Hakemlerimizin yönettikleri şu şekilde sıralayacak olursak;

- 1948 Naili Moran, Londra Olimpiyat Oyunları'nda final maçı yönetti.
- 1951 17 ülkenin katılımıyla Paris'te yapılan 7.Avrupa Şampiyonası'nda Türkiye altıncı sırayı aldı. Türk hakem İzzettin Somer, Avrupa Şampiyonası'nın finalini yöneterek, bu alanda bir ilke imza attı.
- 1955 Turgut Atakol, 9. Avrupa Şampiyonası'nda final maçını yöneterek bu alanda tarihe geçen ikinci Türk hakemi ünvanını aldı.
- 1956 Melbourne'da yapılan 5. Dünya Kongresi'nde Turgut Atakol FİBA Teknik Komitesi'ne seçildi ve bu görevi 20 yıl aralıksız sürdürdü.
- 1959 Final maçı yöneten İlhan Uyguç, Avrupa Şampiyonaları'nda final yöneten üçüncü Türk hakem oldu.
- 1969 Hüsametdin Topuzoğlu, Napoli'de düzenlenen 16. Avrupa Şampiyonası'nda Sovyetler Birliği ile Yugoslavya arasında oynanan final maçını yönetti. Ayrıca Avrupa'da en fazla maç yöneten hakemimizdir.

2.3 SOSYO-EKONOMİK OLGU

Toplum, ortak bir hayat tarzına sahip, belli bir coğrafyada yaşayan kendilerini bir bütün olarak kabul eden, karşılıklı ilişki ve etkileşim içinde bulunan insanların oluşturduğu en geniş insan grubudur. İnsanlar sosyal hayat alanı üzerinde irili ufaklı pek çok sosyal grup halinde yaşarlar. Bu grupların hepsi toplum yapısını ya da sistemini oluşturur(Eroğlu,1998).

İnsanlar, hayatlarını toplum sistemindeki çok değişik sosyal gruplarda bulunarak sürdüren sosyal varlıklardır.İnsanların oluşturduğu sosyal grupları ailevi, ekonomik, sosyal, siyasi, dini, hukuki, sportif, idari vb. olarak ayırabiliriz(Yetim,2000, s.18).

Sosyal bilimlerden hiçbiri tek başına toplumsal gerçeğe sahip çıkma ve onunla özdeşleşme hakkına sahip değildir. Bu durumda sosyoloji de, diğer sosyal bilimlerin kuram, kavram, yöntem, ver, ve bulgularından yararlanmak zorundadır(Tolan, 1985, s. 121).

Ekonomi, sosyal bilimlerin en eskilerinden ve günümüzde en önemli sayılarından biridir. Ekonomi , ekonomik olguların varoluş sebeplerini araştırır, aralarındaki sebep sonuç ilişkilerini açıklar. İhtiyaçlar ile bunların giderilmesini sağlayan ekonomik mallar ve hizmetler arasındaki olayları inceler(Erkal,1983, s.44-45).

Bütün toplumlar ekonomik kurumlara sahiptirler.Fakat ekonomik kurumların teşekkülü ve işleyişi kültürün ve toplumun organizasyon yoğunluğuna, mevcut kaynakların, teknoloji ve servetin dağılımına göre toplumdan topluma farklılıklar gösterir(Aslantürk, 1999, s.289).

Sosyal yapıyı oluşturan ana kitle nüfustur. Nüfus olmadan bir sosyal yapıdan bahsetmek mümkün değildir. Nüfusun mutlak miktarı, cinsiyete göre dağılımı ve artış hızı, şehirli veya köylü olma özelliği, meslekteki mevki bakımından durumu, iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımı, yaş gruplarına göre dağılımı, eğitim seviyeleri ve ekonomik durumları yanında bu nüfusun üzerinde yaşadığı insanlar tarafından işlenmiş ve değerlendirilmiş fiziki ve coğrafi çevre gibi unsurlar bir yerin sosyo-ekonomik yapısı hakkında bilgi vermektedir (Erkal,1997,s.186).

Her sosyal yapının kendine ait bir sosyal çevresi vardır. Sosyal yapılar kendi sosyal çevresinin sınırları ile birbirinden ayrılırlar (Erkal,1992,s.7). Bununla birlikte her toplum fertleri için sosyal karakter taşıyan bir iç çevre temin eder. Bu iç çevre örflerden, adetlerden, müesseselerden meydana gelmektedir. Bu çevre o cemiyetin manevi kültürü olarak vasıflandırılmaktadır(Kurktan,1995,s.100).

Sosyo-ekonomi bir ihtiyaç olarak doğmuştur. Bütün ekonomik faaliyetler, insanları karşılıklı sosyal ilişkiler düzeni içinde bulunmaya sevk eder. Sosyal ve ekonomik olaylar iç içedir ve sosyal hayatın her parçasında ve anında yakın ve sıkı bir ilişki vardır(Sanay,1985, s.122).

Toplumda kişiler sosyal yapıyı oluşturan sosyo-ekonomik unsurlar doğrultusunda sosyal statüsünü belirlemekte ve yaşamlarına yöne verebilmektedir (Kuru,Pepe,2001,s.210).

Bu durum gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde daha belirgin bir şekilde görülmektedir. Çünkü bu ülkelerde belli bir toplumsal yaşam standartı oluşturulamamıştır. Bu yüzden sosyo-ekonomik yönden refah içinde olan kişiler toplumun genelinden daha üst seviyede bir yaşam standartına sahiptirler(Kuru,Pepe,2001,s.211).

Spor ise 21. yüzyıl modern toplumun en yaygın ve etkili sosyal kurumlarından birisidir. Spor toplumların gelişmesinde de çok etkin rol oynayan sosyal bir olgudur. Çağımızın modern toplumlarında, kültürel ve refah düzeylerinin bir göstergesi olarak kabul edilen ve sosyal hayatın tüm yönlerini etkileyen önemli sosyal bir olgudur(Yetim,2000, s.1).

Spor , toplum yaşamına çok değişik yollardan girerek , bireyleri doğrudan ya da dolaylı olarak kendisine bağımlı kılmış ve her zaman toplumun ilgisini canlı tutmayı başarmış bir sosyal olgudur.Bu olgu toplum yaşamında belirli görevler üstlenmektedir(Eğitim ve Spor,1994).

Toplumun vazgeçilmez zevklerini , ihtiyaçlarını karşılayarak kendisine bağlayan bu olgu , günümüzün dünyasında büyük bir toplumsal kurum olduğunu kabul ettirerek , toplumu çok yakından ilgilendiren belli davranışlar, düşünceler, inançlar ve simgeler geliştirmiştir.

Her toplumsal kurum gibi, diğer toplumsal kurumlarla ilişki halindedir ve o toplumun hukukundan , siyasetinden , ekonomisinden , demografik, kültürel , coğrafi yapısından ve çevresinden ayrı düşünülemez(Eğitim ve Spor,1994).

Bu olgu içerisinde sporun sosyolojik faydaları da bulunmaktadır. Farklı toplumların insanlarını kaynaştırmak, belli amaçlara ulaşmada eğitsel bir araç, fertler arası sosyalleşme sürecini hızlandırma, kişilerin toplum içinde statü kazanmaları, insanların çalışma ortamlarında yaşadıkları stres ve baskıdan kurtulmalarında ve grup çalışmaları ile fertler arasında karşılıklı dayanışma ve işbirliğini geliştirerek milli duyguların kabarmasına vesile olmaktadır (İnal,1998, s.20-21)

Spor biliminin alt bir disiplini olarak spor sosyolojisi, sporun toplumdaki, toplumsal kurumlardaki ve insanların hayatındaki işlevleri, ekonomik boyutları ile uğraşır(Egon Rösh, 1978, s. 59)

Spor sosyolojisi, belli kuramların ışığı altında diğer bilim dallarıyla iş birliği yaparak, sporda sosyal yapıları ve sosyal davranışlar ile sporun sosyal etkilerini araştırır(voigt, 1998, s. 2)

Toplumların spora olan büyük ilgisine rağmen, sosyal bir olgu olarak üzerinde yeterli miktarda ciddi çalışma yapılmamıştır. Sosyal bilimciler sporun toplumda büyük ve önemli bir yere sahip olduğunu kabul ederler. Ancak, sporun açık ve gizli birçok işlevi görmezden gelinmektedir. Sporun sosyal önemi henüz tam anlamıyla anlaşılmamıştır(Yetim, 2000, s.50).

Spor farklı toplum üyeleri üzerinde farklı bir çekim gücü uyandırmaktadır. Spora toplumumuzda değişik sosyal sınıflardan insanların katıldığı ve genelde de sosyo-eekonomik yönden orta tabakaya sahip kişilerin yaptığı belirtilmektedir(Voigt,1998:143).Bu sosyal olgu basketbol sporunda da kendini göstermektedir.

Basketbol oyunu toplumdaki kitleleri etkileyen beden ve ruhen yönden gelişmesini sağlayan bir spordur. Basketbol da diğer spor branşlarında olduğu gibi sosyal çevreden etkilenmiş bir çok yönü vardır.

Sosyo-ekonomik yönden bu sporun içinde olan oyuncu veya hakemlerin rahat ve refah içinde hayatlarını sürdürmesi gerekmektedir. Özellikle hakemlerin sosyo-ekonomik yönden çevreleri ile uyumlu, eleştirilere açık, maddi yönden rahat ve huzurlu bir ortamda bulunmaları gerekmektedir. Son yıllarda bu olgu kendini çok daha öne çıkartmıştır. Hakemlerin performans bakımından iyi veya kötü olmaları onların sosyo-ekonomik açıdan rahat ve huzurlu olmalarıyla büyük ölçüde alakalıdır.Ayrıca yaptıkları işin karşılığını en iyi şekilde almaları hakemlerin etki altında kalmadan karar vermelerine kötü eleştirilmemelerine ve toplumdaki bireylerden güven almalarına yardımcı olur.

2.4 TÜRKİYE’DE BAZI SPOR BRANŞLARA GÖRE HAKEMLERİN SOSYO-EKONOMİK DURUMLARI

Spor kendi geçmişi ile toplum geçmişi arasında sıkı bir bağ oluşturur. Bu kuvvetli ilgi, sporun toplumsal süreçler yolu ile şekillenmesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, spor otonom olarak kendiliğinden oluşmaz. Toplumdaki sosyal ilişkiler yolu ile ortaya çıkar, değişir ve yeniden biçimlenerek toplum hayatındaki güncelliğini ve varlığını sürdürür(Kale, 1994, s. 249)

Toplumların bugün oynadıkları ‘propaganda’ oyununda spor, hem en büyük ilgiyi çeken hem de dil duvarlarını aşarak başarılarını geniş kitlelere en kolay anlatabilen bir öğedir(Fişek, 1983, s. 73).

Yukarıda da belirtildiği gibi bugün spor bireylerin günlük işlevleri arasında yeterince yerini almıştır. Bir çok spor branşı bulunmakta ve dünyanın her yerinde büyük miktarda paralarla branşlar var olmaktadır.

Sporun düzenli ve kurallara uyumlu olarak yapılması için federasyonlar kurulmuş, müsabakalar için ise bu görev hakemlere verilmiştir.

Acaba hakemlerimiz, kendi sosyal yaşantılarını geliştirebilmek, toplum içinde ekonomik olarak rahat edebilmek için gerekli ücretleri alabiliyorlar mı?

Her spor branşı federasyonu kendi bünyesinde, ülkemiz ekonomik yapısına göre ve hakemlik mesleğinin zor koşullarına göre belli miktarda hakemlerimizin klasmanlarına göre ücretlendirme yapmaktadırlar. Aşağıdaki tabloda bazı federasyonlardan alınan bilgilere göre hakemlerimizin maç başına aldıkları ücretler belirtilmiştir.

Tablo A: Türkiye’de spor branşlarına göre hakemlerin aldıkları ücretler.

Değişkenler	Futbol	Basketbol	Voleybol	Hentbol
A klasman hakem	1.250 YTL	600 YTL	132 YTL	376 YTL
B klasman hakem	620 YTL	270 YTL	----	75 YTL
C klasman hakem	235 YTL	120 YTL	21 YTL	----
Bölge il hakem	65 YTL	30 YTL	----	68 YTL

**** Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Beden Terbiyesi, TBF, TFF (2007 Yılı Ücret Durumu)**

Ayrıca güreş ve halter hakemlerinin ücretlendirilmesi günlük seanslar halinde yapılamaktadır. Güreş federasyonundan alınan verilere göre 1 seans üzerinden uluslararası hakemler 25 YTL, ulusal hakemler 23 YTL ve bölge-il hakemleri 21 YTL, halter federasyonundan alınan verilere göre ise yine 1 seans üzerinden uluslararası hakemler 25YTL, ulusal hakemler 22 YTL ve bölge-il hakemleri ise 20 YTL ile ücretlendirilirler.

Görüleceği üzere branşlar arasında en fazla maç başına ücreti futbol hakemlerimiz almaktadır. Futbolun dünyadaki önemine ve ülkemizdeki yapısına baktığımız zaman, ülkemiz şartlarına göre ekonomik olarak rahat gözüke de alt klasman hakemlerimizin yeterli düzeyde ücret alamadıkları göze çarpmaktadır.

Diğer branş hakemlerinin A klasman düzeyindekiler ise futbol hakemlerinin hemen hemen üçte biri hatta dörtte biri kadar ücret aldıkları buda spor dalları arasında farkın bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Bu durum basketbol hakemlerinde de göze çarpmaktadır. Futbol hakemlerinin yarısı kadar ücret alan basketbol hakemlerimiz de klasman dereceleri düştükçe daha kötü bir tablo karşımıza çıkar.

İşte bu ekonomik yapının farklılıkları branşlar arasında da kendini göstermekte bireyin ihtiyaçlarını ne kadar karşıladığı halen soru işareti olarak düşünülmektedir.

III. BÖLÜM

3. MATERYAL ve METOD

Araştırma tarama modelindedir. Konuyla ilgili literatürler taranarak basketbol ve hakemlik hakkında genel bilgiler verilmiş, ayrıca anket uygulanmış ve bu yolla elde edilen verilerle araştırmanın amacı açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın kapsamını Ankara’da faal olarak görev yapan basketbol hakemlerinin sosyo-ekonomik durumlarını ve hakemliği seçme nedenlerini belirlemeye yönelik şekilde oluşturulmuştur.

Ankara bölgesi basketbol hakemlerinin, hakemlik kategorileri açısından sosyo - ekonomik çevrelerinin tespiti ve hakemliğe seçme nedenlerini belirlemeye yönelik yapılan araştırmanın materyal ve metot bölümünde araştırmanın modeli, evren-örneklem, araştırmada veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin analizi ve yorumlanmasında kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmaktadır.

3.1. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini toplam 180 Ankara bölgesi basketbol hakemi oluşturmuştur. Bu hakemlerden statüleri gereği , A klasman hakemleri , B klasman hakemler , C klasman hakemleri, Federasyon hakemleri ve İl hakemleri örneklem grubuna alınmış ve anket sorularını cevaplamışlardır. A klasman hakemlerinden 10, B klasman hakemlerinden 12, C klasman hakemlerinden 12, Federasyon hakemlerinden 13 ve İl hakemlerinden 113 kişi olmak üzere toplam 160 hakem ankette yer almıştır.

3.2. Araştırmanın Değişkenleri ve Hipotezleri

Bağımsız değişkenleri şunlardır;

Kişisel ve psikolojik sebepler, kişinin tahsili, mesleği, ikamet ettiği yer, gelir düzeyi, yaşı, yaşadığı ortam, gazete-kitap-dergi okuma alışkanlıkları, öğrenim durumu, kişisel değişkenler arasında sayılabilir. Kişinin ailesinin durumu, hakemlikle ilgilenip ilgilenmemeleri, aile ile ilgili bağımsız değişkenler arasında ilgiyi veya birbirlerinden bağımsızlık düzeylerini tespit edebilmek için aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

1. Basketbol hakemliğinde başarılı olmak ile kişilerin eğitimi arasında bir ilgi vardır.

2. Basketbol hakemliğinde başarılı olmak ile yaşın arasında bir ilgi vardır.
3. Basketbol hakemliğinde başarılı olmak ile kişilerin meslekleri arasında bir ilgi vardır.
4. Basketbol hakemliğinde başarılı olmak ile yabancı dil bilme arasında bir ilişki vardır.
5. Basketbol hakemliğinde başarılı olmak ile sosyal çevresiyle olan ilişkileri arasında bir ilişki vardır.
6. Basketbol hakemliğinde başarılı olmak ile ailenin sporla olan ilişkisi arasında ilgi vardır.
7. Basketbol hakemliğinde başarılı olmak ile önceden yapmış olduğu spor ile ilgi vardır.
8. Basketbol hakemliğinde başarılı olmak ile gazete, kitap ve dergi okuma arasında bir ilgi vardır.
9. Basketbol hakemliğinde başarılı olmak ile kişinin aile yaşantısı arasında bir ilgi vardır.
10. Basketbol hakemliğinde başarılı olmak ile kişinin mesleğine bakış açısı arasında bir ilgi vardır.
11. Basketbol hakemliğinde başarılı olmak ile ailenin hakemliğe bakış ve tutumları arasında bir ilgi vardır.
12. Basketbol hakemliğinde başarılı olmak ile medyada hakkında çıkan haberler arasında bir ilgi vardır.
13. Basketbol hakemliğinde başarılı olmak ile hakemliği sevmek arasında bir ilgi vardır.
14. Basketbol hakemliğinde başarılı olmak ile antrenman yapma seviyesi arasında bir ilgi vardır.

3.3. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada veriler şu şekilde elde edilmiştir. İlk olarak araştırmanın amacına uygun mevcut bilgiler, ilgili literatürlerin taranmasıyla sistematik bir şekilde verilmiştir. Böylece konu hakkında teorik bir çerçeve oluşturulmuştur. İkinci olarak, araştırmanın amacına ulaşmak için geliştirilen anket örneklem grubuna uygulanmıştır.

Araştırmada bilgi toplama aracı olarak kullanılan anket;

- Kişisel ve aile bilgileri

- Sosyal değişkenler
- Ekonomik değişkenler
- Hakemlik bilgileri
- Hakemliğe başlama nedenleri'nde oluşan ve 32 sorudan meydana gelmiştir.

Hakemlerin klasmanlarına göre hakemlik müessesesinde ve sosyal çevrelerindeki durumları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anketin, geçerlilik güvenirlik çalışmalarının yapılması amacı ile 32 hakem üzerinde ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama anketlerinde elde edilen veriler MINITAB programı uygulanarak güvenirlik analizi yapılmış, güvenirlik katsayısı 0,86 bulunmuş ve ankette yer alan tüm maddeler incelenmiştir. (test tekrar test)

3.4. Veri Değerlendirme Yöntemi

Araştırmada kullanılan verilerin analizinde MINITAB istatistik programından yararlanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde frekansları, yüzdeler dağılımları bulunmuş ve hakemlik klasmanları ile diğer değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına Ki-kare(χ^2) testi ile bakılmıştır ve $p=0.05$ anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma konusu, amacı ve yöntemi çerçevesinde Ankara bölgesi basketbol hakemlerinin verdikleri cevaplara göre elde edilen verilerin çözümlenmesi tablolar ile ortaya konulmuş, frekans dağılımı ve gruplar arası farklılık ortalama ve standart sapma çerçevesinde çözümlenerek yorumlanmıştır.

4.1. ARAŞTIRMA SONUÇLARI

4.1.1 Hakemlik Klasmanları İle Yaşları

Hakemlik klasmanları ile yaşlarına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 1 'de verilmiştir.

Tablo 1: Hakemlerin klasman ve yaş ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>18 ve altı</i>	-	-	-	-	-	-	2	15	22	20	24	15
<i>19-25</i>	-	-	1	8	4	33	7	54	57	50	69	43
<i>26-32</i>	4	40	4	34	3	26	3	23	21	18	35	22
<i>33-39</i>	5	50	6	50	4	33	1	7	9	8	27	17
<i>40 ve üzeri</i>	1	10	1	8	1	8	-	-	4	4	7	3
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2 = 45,29, \text{sd} = 16$$

$$P = 0,023 < 0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $\chi^2=45,29$ değerinin $\text{sd}=16$ ile 0,023 düzeyinde tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo:1'de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile yaşları arasındaki ilişkiye bakıldığında A ve B klasman hakemlerin %50 oranla 33-39 yaş arasında olduğu C

klasman hakemlerin ve alt kademe hakemlerin ise 19-25 arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile yaşları birbirinden bağımsız değildir.

4.1.2. Hakemlik Klasmanları İle Hakemlikteki yılları

Hakemlik klasmanları ile hakemlikteki yıllarına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 2’te verilmiştir.

Tablo 2: Hakemlerin klasmanı ve hakemlik süre ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>2 ve altı</i>	-	-	-	-	1	8	4	30	28	24	33	19
<i>3-6</i>	-	-	2	16	5	43	4	30	41	36	52	33
<i>7-10</i>	3	30	3	25	3	25	3	25	12	10	24	15
<i>11-14</i>	3	30	5	43	2	16	2	15	20	20	32	21
<i>15 ve üzeri</i>	4	40	2	16	1	8	-	-	12	10	19	12
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2 = 29,65, sd = 16$$

$$P = 0,02 < 0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $\chi^2=29,65$ değerinin $sd=16$ ile $P=0,02$ düzeyinde tablo’daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Yani hakemlik klasmanları ile hakemlikteki yılları birbirinden bağımsız değildir.

Tablo:2’de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile hakemlikteki yılları arasındaki ilişkiye bakıldığında A klasman hakemlerin en fazla %40 oranla 15 yıl ve üzerinde hakemlik yaptığı cevabını, B klasman hakemlerin en fazla %43 oranla 11-14 yıl arasında hakemlik yaptığı cevabını, C klasman hakemlerin ve alt kademe hakemlerin ise en fazla 3-6 yıl arasında hakemlik yaptığı cevabını vermişlerdir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları arttıkça hakemlik yılları da artmıştır.

4.1.3.Hakemlik Klasmanları İle Medeni Durumları

Hakemlik klasmanları ile medeni durumlarına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Hakemlerin klasman ve medeni durum ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Evli</i>	8	80	10	84	7	59	5	38	37	33	67	42
<i>Bekar</i>	2	20	2	16	5	41	8	62	76	67	93	58
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$x^2= 12,94, sd =4$$

$$P= 0.012<0,05$$

Elde edilen sonuçlara göre $x^2=12,94$ değerinin $sd=4$ ile $P=0,012$ oranında anlamlı olduğu tespit edilmiştir.Buna göre hakemlerimizin klasman ve medeni durumları birbirleri ile bağımsız değildir.

Tablo:3’deki sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile medeni durumları arasındaki ilişkiye bakıldığında A ve B klasman hakemlerin %80-85 oranında evli olduğu, C klasman hakemlerin %59, federasyon hakemlerin %38 ve bölge-il hakemlerinin ise %33 oranında evli olduğu cevapları alınmıştır. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları düştükçe evli olanların oranı da azalmıştır.

4.1.4.Hakemlik Klasmanları ile Eğitim Düzeyi

Hakemlik klasmanları ile eğitim düzeyine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: Hakemlik klasmanı ve Eğitim ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>İlköğretim</i>	-	-	-	-	-	-	1	8	6	6	7	4
<i>Ortaöğretim</i>	1	10	2	17	4	34	7	54	53	47	67	42
<i>Yüksek öğr.</i>	4	40	6	50	6	50	4	30	50	44	70	44
<i>Yüksek lis.</i>	3	30	3	25	1	8	1	8	4	3	12	8
<i>Doktora</i>	2	20	1	8	1	8	-	-	-	-	4	2
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$x^2= 30,31, sd =16$$

$$P= 0.170>0,05$$

Tabloda elde edilen sonuçlara göre bulunan $x^2=30,31$ değerinin $sd=16$ ile $P=0,170$ düzeyinde tablonun anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile eğitim düzeyleri birbirinden bağımsız değildir.

A klasman hakemlerin hakemlerinin %40'ının üniversite mezunu olduğu, %50'sinin ise lisans üstü ve doktora eğitimi aldığı görülmektedir. Bu oranların klasmanlar azaldıkça düştüğü görülmektedir. Bölge ve il hakemlerinde üniversite okuma oranının yüksek olduğu fakat lisans üstü eğitiminin çok düşük olduğu görülmüştür.

4.1.5. Hakemlik Klasmanları İle Yabancı Dil Bilme Seviyesi

Hakemlik klasmanları ile yabancı dil bilme seviyesine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 5 'de verilmiştir.

Tablo 5: Hakemlik klasmanı ve yabancı dil seviyesi

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Çok az</i>	-	-	1	10	1	12	1	13	8	18	11	13
<i>Az</i>	1	10	1	10	2	22	2	25	12	27	18	21
<i>Orta</i>	2	20	2	20	2	22	3	36	19	44	28	38
<i>İyi</i>	2	20	3	30	2	22	1	13	3	7	11	13
<i>Çok iyi</i>	5	50	3	30	2	22	1	13	2	4	13	15
<i>Toplam</i>	10	100	10	100	9	100	8	100	44	100	81	100

$$\chi^2 = 23,74, \text{sd} = 16$$

$$P = 0,038 < 0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $\chi^2=23,74$ değerinin $\text{sd}=16$ ile $P=0,038$ düzeyinde tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile yabancı dil bilme seviyeleri birbirinden bağımsız değildir.

Tablo:5'de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile yabancı dil bilme dereceleri arasındaki ilişkiye bakıldığında A klasman hakemlerin %50'si çok iyi bildiklerini, B klasman hakemlerin %30'u çok iyi derecede bildiklerini, C klasman hakemlerin ve alt kademe hakemlerin ise genelde orta derecede yabancı dil bildiklerini ifade etmişlerdir.19-25 arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile yabancı dil bilme seviyeleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir.

4.1.6. Hakemlik Klasmanları ile Gazete Okuma

Hakemlik klasmanları ile gazete okumalarına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 6'de verilmiştir.

Tablo 6: Hakemlerin klasmanı ve gazete okuma ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Okumam</i>	-	-	-	-	-	-	1	7	7	7	8	5
<i>Arada bir okurum</i>	2	20	3	26	3	26	3	23	34	32	45	28
<i>Okurum</i>	2	20	2	16	3	26	3	23	12	11	22	4
<i>Sürekli okurum</i>	6	60	7	58	6	48	6	47	60	50	85	53
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2 = 6,18, \text{sd} = 12$$

$$P = 0,004 < 0,05$$

Elde edilen sonuçlara göre $\chi^2=6,18$ değerinin $\text{sd}=12$ ile $P=0,004$ oranında tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Buna göre hakemlerimizin klasmanları ile ve gazete okuma birbiri ile ilişkili değildir.

Tablo:6'da elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile gazete okumaları arasındaki ilişkiye bakıldığında A ve B klasman hakemlerin %60'nın, C klasman ve federasyon ve bölge hakemlerin %50'sinin gazeteyi sürekli okurum cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Bu durumda hakemlik klasmanları ile gazete okuma durumları birbirinden bağımsızdır.

4.1.7. Hakemlik Klasmanları ile Dergi okumaları

Hakemlik klasmanları ile dergi okumalarına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Hakemlerin klasmanı ve dergi okuma ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Okumam</i>	-	-	2	16	2	16	3	23	13	12	20	12.5
<i>Arada bir okurum</i>	4	40	4	32	5	43	5	39	32	28	50	31
<i>Okurum</i>	1	10	2	16	3	25	3	23	21	18	30	19
<i>Sürekli okurum</i>	5	50	4	32	2	16	2	15	47	42	60	37.5
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2 = 8,92, sd = 12$$

$$P = 0,710 > 0,05$$

Elde edilen sonuçlara göre $\chi^2=8,92$ değerinin $sd=12$ ile $P=0,710$ oranında tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Buna göre hakemlerimizin klasmanları ile dergi okumaları arasında anlamlı bir fark olmadığı kanısına varılmıştır.

Tablo:7'de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile dergi okumaları arasındaki ilişkiye bakıldığında klasman hakemlerin ve federasyon, bölge hakemlerin vermiş oldukları cevaplar arasında fazla bir farkın olmadığı görülmektedir. Bu durumda hakemlik klasmanları ile dergi okumaları arasında ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

4.1.8. Hakemlik Klasmanları ile Okudukları Kitap Türü

Hakemlik klasmanları ile okudukları kitap türüne ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: Hakemlik klasmanı ve okudukları kitap türü ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Roman. Hikaye</i>	2	20	3	25	4	34	4	30	13	12	26	16
<i>Fikir kitapları</i>	3	30	4	34	4	34	2	15	24	21	37	23
<i>Aktüel</i>	3	30	3	25	3	25	5	40	45	40	59	37
<i>Bilimsel kitaplar</i>	2	20	2	16	1	7	2	15	31	27	38	24
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2 = 11,72, sd = 12$$

$$P = 0,468 > 0,05$$

Elde edilen sonuçlara göre $\chi^2=11,72$ değerinin $sd=12$ ile $P=0,468$ oranında tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Buna göre hakemlerimizin klasmanları ile ve okudukları kitap türü arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Tablo:8'de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile okudukları kitap türüne ilgisi arasındaki ilişkiye bakıldığında A, B ve C klasman hakemlerin daha çok fikir kitapları ve aktüel kitapları okudukları federasyon ve il hakemlerinin daha çok aktüel kitapları okudukları bundan dolayı hakemlik klasmanları ile okudukları kitap türleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı kanısına varılmıştır.

4.1.9.Hakemlik Klasmanları ile Yerleşim Birimleri

Hakemlik klasmanları ile yerleşim birimlerine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Hakemlik klasmanı ve yerleşim birimleri ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Köy</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>İlçe</i>	1	10	2	16	1	8	1	8	12	10	17	10
<i>İl</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Büyük Şehir</i>	9	90	10	84	11	92	12	92	101	90	143	90
<i>Kolon Toplamı</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2= 0,73, sd =4$$

$$P= 0,947>0,05$$

Elde edilen sonuçlara göre $\chi^2=0,73$ değerinin $sd=4$ ile $P=0,947$ oranında tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Buna göre hakemlerimizin klasmanları ile ve yerleşim birimleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo:9’da elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile yerleşim birimleri arasındaki ilişkiye bakıldığında hakemlerin klasmanlarına bakılmaksızın büyük bir çoğunluğunun büyük şehirde yaşadığı oturduğu yerleşim birimleri ile klasmanları arasında da bir paralellik sağlanamadığından birbirinden bağımsızdır.

4.1.10. Hakemlik Klasmanları ile Oturmakta Olduğu Ev

Hakemlik klasmanları ile oturmakta olduğu eve ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Hakemlik klasmanı ve oturmakta olduğu ev ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Kira</i>	2	20	2	17	7	58	8	61	71	63	90	56
<i>Aileye ait</i>	6	60	8	66	4	34	3	23	30	29	51	32
<i>Lojman</i>	2	20	2	17	1	8	2	16	12	8	19	12
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2= 16,19, sd =8$$

$$P= 0,04<0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $\chi^2=16,19$ değerinin $sd=8$ ile $P=0,04$ düzeyinde tablo’daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile oturmakta olduğu ev birbirinden bağımsız değildir.

Tablo:10’da elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile oturmakta olunan ev arasındaki ilişkiye bakıldığında A ve B klasman hakemlerin %60-66’nin kendilerine ait evde oturdukları cevaplarını vermiş olduklarını görüyoruz. Bu oran C klasman, federasyon ve bölge hakemlerinde %60 civarlarında kirada oturdukları gözümüze çarpmaktadır. Bu durumda hakemlik klasmanları ile oturdukları ev tipi arasında anlamlı bir fark vardır.

4.1.11. Hakemlik Klasmanları ile Oturmakta Olunan Ev Tipi

Hakemlik klasmanları ile oturmakta olunan ev tipine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: Hakemlik klasmanı ile Oturmakta Olunan Ev Tipi İlişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Müstakil tek katlı</i>	5	52	7	58	4	34	5	38	32	28	53	33
<i>Apartman dairesi</i>	3	30	3	25	8	66	8	62	75	66	99	61
<i>Dublex</i>	2	20	2	17	-	-	-	-	6	6	10	6
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2= 19,29, sd =8$$

$$P= 0,002<0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $\chi^2=19,29$ değerinin $sd=8$ ile $P=0,002$ düzeyinde tablo’daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile oturmakta onulan ev tipi birbirinden bağımsız değildir.

Tablo:11’de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile oturmakta olunan ev tipi arasındaki ilişkiye bakıldığında A klasman hakemlerin %52’sinin, B klasman hakemlerin %58’nin müstakil tek katlı evde, C klasman hakemlerin %66’sının, federasyon hakemlerin %62’sinin ve bölge hakemlerin %66’sının apartman dairesinde oturdukları cevabını verdikleri görülmektedir. Bu durumda hakemlik klasmanları ile oturdukları ev tipi arasında fark bulunmuştur.

4.1.12. Hakemlik Klasmanları İle Meslek

Hakemlik klasmanları ile mesleğine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12: Hakemlik klasmanı ve meslek ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Öğrenci</i>	-	-	-	-	5	42	5	38	56	50	66	40
<i>İşçi</i>	-	-	2	16	1	8	2	21	18	16	23	14
<i>Memur</i>	6	60	6	50	3	25	4	30	28	24	47	30
<i>Serbest Mes.</i>	4	40	4	34	3	25	2	21	11	10	24	16
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2 = 30,71, \text{sd} = 12$$

$$P = 0,002 < 0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $\chi^2=30,71$ değerinin $\text{sd}=12$ ile $P=0,002$ düzeyinde tablo’daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile meslekleri ile ilgisi birbirinden bağımsız değildir.

Tablo:12’de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile meslekleri arasındaki ilişkiye bakıldığında A klasman hakemlerin %60’nın, B klasman hakemlerin %50’sinin memur oldukları, C klasman hakemlerin %42’sinin, federasyon hakemlerin %38’inin ve bölge hakemlerin %50’sinin ise öğrenci oldukları cevabını verdikleri görülmektedir. Bu durumda hakemlik klasmanları ile meslek arasında fark bulunmuştur.

4.1.13. Hakemlik Klasmanları İle Baba Mesleği

Hakemlik klasmanları ile baba mesleğine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13: Hakemlik klasmanı ve baba mesleği ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>CKlasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>İşçi</i>	-	-	1	8	2	16	4	30	33	29	40	24
<i>Memur</i>	7	70	7	60	7	60	8	61	54	48	83	52
<i>Serbest Mes.</i>	3	30	4	32	3	24	1	9	26	26	37	24
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$x^2= 8,53, sd =4$$

$$P= 0,379>0,05$$

Elde edilen sonuçlara göre $x^2=8,53$ değerinin $sd=4$ ile $P=0,379$ oranında tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Buna göre hakemlerimizin klasmanları ile ve baba mesleği arasında birbiri ile bağımsız değildir.

Tablo:13'de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile baba mesleği arasındaki ilişkiye bakıldığında klasman hakemleri, federasyon, bölge ve il hakemlerinin vermiş oldukları cevaplara göre babalarının mesleklerinin daha çok memur olduğu fakat federasyon ve bölge hakemlerinin %30'u baba mesleklerini işçi olarak cevaplandırmışlardır. Bu durumda hakemlik klasmanları ile baba meslekleri arasında fark bulunmuştur.

4.1.14. Hakemlik Klasmanları ile Anne Mesleği

Hakemlik klasmanları ile anne mesleğine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 14 'te verilmiştir.

Tablo 14: Hakemlik klasmanı ve anne mesleği ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Ev hanımı</i>	7	70	6	50	6	50	8	61	68	60	95	60
<i>Memur</i>	2	20	5	42	4	34	5	39	33	29	49	30
<i>Serbest mes.</i>	1	10	1	8	2	16	-	-	12	11	16	10
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$x^2= 3,68, sd =4$$

$$P= 0,884>0,05$$

Elde edilen sonuçlara göre $x^2=3,68$ değerinin $sd=4$ ile $P=0,884$ oranında tablo'daki değer anlamlı olduğu görülmektedir. Buna göre hakemlerimizin klasmanları ile ve anne mesleği arasında birbiri ile bağımsızdır.

Tablo:14'de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile anne mesleği arasındaki ilişkiye bakıldığında bütün hakemlik kategorilerinde anne mesleğinin daha çok oranla ev hanımı olduğu daha sonra memur oldukları cevapları verildiği görülmüştür. Dolayısıyla hakemlik klasmanları ile anne mesleği arasında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

4.1.15. Hakemlik Klasmanları ile Ailenin Sporla İlgisi

Hakemlik klasmanları ile ailenin sporla ilgisine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 15'da verilmiştir.

Tablo 15: Hakemlik klasmanı ve ailenin sporla ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Var</i>	8	80	8	66	7	59	6	46	57	50	86	53
<i>Yok</i>	2	20	4	34	5	41	7	54	56	50	74	47
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$x^2= 2,71, sd =4$$

$$P= 0,606>0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $x^2=2,71$ değerinin $sd=4$ ile $P=0,606$ düzeyinde tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile ailenin spor ile ilgisi birbirinden bağımsız değildir.

Tablo:15'de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile ailenin sporla ilişkisi arasındaki ilişkiye bakıldığında A klasman hakemlerin %80'ninin, B klasman hakemlerin %66'sının, C klasman hakemlerin %59'unun ailenin sporla ilişkisi var cevaplarını verdikleri, federasyon hakemlerin %54'ünün ve bölge hakemlerin %50'sinin ise hayır cevaplarını verdikleri görülmektedir. Bu durumda hakemlik klasmanları ile ailenin sporla ilişkisi arasında fark bulunmuştur.

4.1.16. Hakemlik Klasmanları ile Ailenin Hakemlik Mesleğine Bakışı

Hakemlik klasmanları ile ailenin hakemlik mesleğine bakışına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16: Hakemlik klasmanı ve ailenin hakemlik mesleğine bakış ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Olumlu</i>	9	90	9	75	6	50	4	31	35	32	63	39
<i>Olumsuz</i>	-	-	1	8	2	16	4	31	34	30	41	23
<i>İlgisiz</i>	1	10	2	17	4	34	5	38	44	38	56	36
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$x^2= 5,39, sd =8$$

$$P= 0,714>0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $\chi^2=5,39$ değerinin $sd=8$ ile $P=0,714$ düzeyinde tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile ailenin hakemlik mesleğine bakışı birbirinden bağımsız değildir.

Tablo:16'da elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile meslekleri arasındaki ilişkiye bakıldığında A klasman hakemlerin %90'nının, B klasman hakemlerin %75'inin, C klasman hakemlerin %50'sinin ailesinin hakemlik mesleğini olumlu gördükleri cevaplarını, federasyon ve bölge hakemlerin %38'inin ise ailesinin bu konuda ilgisiz olduklarını söylemişlerdir. Bu durumda hakemlik klasmanları ile ailenin hakemlik mesleğine bakışı arasında fark bulunmuştur.

4.1.17. Hakemlik Klasmanları ile Ailenizin Hakemlik Yapmanızı İstemediği Zamanlar

Hakemlik klasmanları ile ailenizin hakemlik yapmanızı istemediği zamanlara ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17: Hakemlik klasmanlı ve ailenizin hakemlik yapmanızı istemediği zamanlar ilişkisi.

Değişkenler	A Klasman		B Klasman		C Klasman		Federasyon		Bölge ve il		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Olaylı bir maç sonrası	7	70	6	50	6	49	3	23	33	29	57	36
Yorgunluk	1	10	3	25	2	17	2	16	22	20	30	18
Ücret yetersizliği	2	20	3	25	2	17	5	38	47	42	57	36
Diğer	-	-	-	-	2	17	3	23	11	9	16	10
Toplam	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2= 7,36, sd =12$$

$$P= 0,833>0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $\chi^2=7,36$ değerinin $sd=12$ ile $P=0,883$ düzeyinde tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile ailenin hakemlik yapmanızı istemediği durumlar birbirinden bağımsız değildir.

Tablo:17'de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile ailenin hakemlik yapmanızı istemediği zamanlar arasındaki ilişkiye bakıldığında A klasman hakemlerin %70'nin, B klasman hakemlerin %50'sinin, C klasman hakemlerin %49'unun olaylı bir maç sonrası hakemlik yapmamamızı istiyorlar cevaplarını görürken, federasyon hakemlerinin %38 ile bölge hakemlerinin %42'si yetersiz ücretten dolayı cevabını vermişlerdir. Bu durumda hakemlik klasmanları ile ailenin hakemlik yapmasını istemediği zamanlar arasında fark bulunmuştur.

4.1.18. Hakemlik Klasmanları ile Ailenin Basında Sizin Hakkınızda Çıkan Haberlerden Olumsuz Etkilenme

Hakemlik klasmanları ile ailenin basında sizin hakkınızda çıkan haberlerden olumsuz etkilenmesine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18: Hakemlik klasmanı ve ailenin basında sizin hakkınızda çıkan haberlerden olumsuz etkilenme ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Evet</i>	4	40	4	34	3	25	3	24	24	21	38	23
<i>Kısmen</i>	4	40	5	41	5	41	5	38	40	35	59	36
<i>Hayır</i>	2	20	3	25	4	34	5	38	49	44	63	41
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2= 4,29, sd =8$$

$$P= 0,830>0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $\chi^2=4.29$ değerinin $sd=8$ ile $P=0,830$ düzeyinde tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile ailenin basında sizin hakkınızda çıkan haberlerden olumsuz etkilenme birbirinden bağımsız değildir.

Tablo:18’de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile ailenin basında çıkan haberlerden olumsuz etkilenme arasındaki ilişkiye bakıldığında ise A, B, C klasman hakemlerin %40’nın, kısmen cevabını verdikleri, federasyon hakemlerin %38 ile bölge hakemlerin %44’ünün etkilenme olayı olmadığını cevaplamışlardır. Bu durumda hakemlik klasmanları ile ailenin basında çıkan haberlerden olumsuz etkilenme arasında fark bulunmuştur.

4.1.19. Hakemlik Klasmanları ile Ortalama Gelirleri

Hakemlik klasmanları ile ortalama gelirlerine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19: Hakemlik klasmanı ve ortalama gelir ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>400-600 YTL</i>	-	-	-	-	1	8	4	30	18	16	23	14
<i>601-800 YTL</i>	-	-	1	8	2	16	3	23	56	50	62	39
<i>801-1000 YTL</i>	-	-	2	16	3	28	5	39	28	25	38	20
<i>1001-1500 YTL</i>	4	40	4	32	4	32	1	8	7	6	20	16
<i>1501 YTL ve üzeri</i>	6	60	5	44	2	16	-	-	4	3	17	11
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$x^2 = 80,03, sd = 16$$

$$P = 0,001 < 0,05$$

Elde edilen sonuçlara göre $x^2=80,03$ değerinin $sd=16$ ile $P=0,001$ oranında tablo’daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Buna göre hakemlerimizin klasmanları ile ve ortalama gelirleri arasında ilişkili olduğu kanısına varılmıştır.

Tablo:19’da elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile ortalama gelirleri arasındaki ilişkiye bakıldığında A klasman hakemlerin %60’nın, B klasman hakemlerin

%44'ünün 1501 YTL ve üzeri aylık gelirlerinin olduğu cevapları, C klasman hakemlerin %32'sinin 1001 YTL ve üzeri, federasyon hakemlerinin %39'nun 801 YTL ve üzeri, bölge-il hakemlerinin ise %50'sinin 601 YTL ve üzeri aylık gelirlerinin olduğu cevaplarını verdikleri görülmektedir. Bu durumda hakemlik klasmanları ile ortalama gelir arasında fark bulunmuştur.

4.1.20. Hakemlik Klasmanları İle Gelir Düzeyi

Hakemlik klasmanları ile ekonomik statüye ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20: Hakemlik klasmanı ve gelir düzeyi ilişkisi.

Değişkenler	A Klasman		B Klasman		C Klasman		Federasyon		Bölge ve il		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Alt	-	-	-	-	1	8	4	30	18	16	23	14
Orta	2	20	5	41	7	59	8	62	84	75	106	66
Üst	8	80	7	59	4	33	1	8	11	9	31	20
Toplam	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2 = 47,59, \text{sd} = 8$$

$$P = 0,001 < 0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $\chi^2=47,59$ değerinin $\text{sd}=8$ ile $P=0,001$ düzeyinde tablo'daki değer anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile ekonomik statü birbirinden bağımsız değildir.

Tablo:20'de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile ekonomik statü arasındaki ilişkiye bakıldığında A klasman hakemlerin %80'ninin, B klasman hakemlerin %59'unun ekonomik statüde üst seviyede cevaplarını verdikleri, C klasman hakemlerin %59'unun, federasyon hakemlerinin %62'sinin ve bölge hakemlerinin %75'inin ise ekonomik statüde orta seviyede oldukları cevaplarını beyan etmişlerdir. Bu durumda hakemlik klasmanları ile ekonomik statü arasında fark bulunmuştur.

4.1.21. Hakemlik Klasmanları ile aylık harcama

Hakemlik klasmanları ile aylık harcama ilgisine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21: Hakemlik klasmanı ve aylık harcama ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Ulaşım</i>	1	10	2	16	4	33	4	30	23	20	34	21
<i>Eğitim</i>	2	20	3	26	4	33	5	38	34	30	48	31
<i>Yiyecek</i>	3	30	2	16	3	26	2	16	25	22	35	22
<i>Sağlık</i>	4	40	4	34	1	8	2	16	22	19	33	19
<i>Diğer</i>	-	-	1	8	-	-	-	-	9	9	10	7
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$x^2= 8,44, sd =16$$

$$P= 0,04<0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $x^2=8,44$ değerinin $sd=16$ ile $P=0,04$ düzeyinde tablo’daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile aylık harcama birbirinden bağımsız değildir.

Tablo:21’de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile aylık harcamaları arasındaki ilişkiye bakıldığında ‘aylık harcamanızı en çok nereye yaparsınız’ sorusuna, A klasman hakemlerin %40’ı, B klasman hakemlerin %34’ü, sağlık hizmetlerine cevabını. C klasman hakemlerin %33’ü, federasyon hakemlerin %38’i ve bölge hakemlerin %30’unun ise eğitim sektörüne cevaplarını verdiklerini görmekteyiz. Bu duruma göre hakemlik klasmanları ile aylık yapılan harcamalar arasında fark bulunmuştur.

4.1.22. Hakemlik Klasmanları ile Hakemlikten Kazanılan Ücret

Hakemlik klasmanları ile hakemlikten kazanılan ücrete ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22: Hakemlik klasmanı ve hakemlikten kazanılan ücret ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Evet</i>	9	90	10	84	5	42	4	30	14	13	42	26
<i>Kısmen</i>	1	10	2	16	4	33	3	23	34	35	44	28
<i>Hayır</i>	-	-	-	-	3	25	6	47	65	52	74	46
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$x^2= 56,42, sd =8$$

$$P= 0,001<0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $x^2=56,42$ değerinin $sd=8$ ile $P=0,001$ düzeyinde tablo’daki değer anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile hakemlikten kazanılan ücret birbirinden bağımsız değildir.

Tablo:22’de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile kazanılan ücretin yeterliliği arasındaki ilişkiye bakıldığında A klasman hakemlerin %90’nının, B klasman hakemlerin %84’ünün ve C klasman hakemlerin %42’sinin ‘kazanılan ücret sizce yeterli mi?’ sorusuna yeterli cevap verdikleri, federasyon hakemlerin %47’si ile bölge hakemlerin %52’si yeterli değil cevabını verdikleri görülmektedir. Bu durumda hakemlik klasmanları ile kazanılan ücretin yeterliliği arasında fark bulunmuştur.

4.1.23. Hakemlik Klasmanları ile Sporla İlgisi

Hakemlik klasmanları ile sporla ilgisine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 23’te verilmiştir.

Tablo 23: Hakemlik klasmanı ve sporla ilişkisi.

Değişkenler	A Klasman		B Klasman		C Klasman		Federasyon		Bölge ve il		Toplam	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
<i>Evet</i>	9	90	10	84	9	75	8	62	86	75	122	77
<i>Hayır</i>	1	10	2	16	3	25	5	38	27	25	38	23
Toplam	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2 = 2,94, \text{sd} = 4$$

$$P = 0,568 > 0,05$$

Elde edilen sonuçlara göre $\chi^2=2,94$ değerinin $\text{sd}=4$ ile $P=0,568$ oranında tablo'daki değer anlamlı olduğu görülmektedir. Buna göre hakemlerimizin klasmanları ile ve spor ilgisi birbirinden bağımsızdır.

Tablo:23'de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile spora olan ilgi arasındaki ilişkiye bakıldığında A klasman hakemlerin %90'nının, B klasman hakemlerin %84'ü, C klasman hakemlerin %75'i, federasyon hakemlerin %62'si ve bölge-il hakemlerin %75'i 'önceden bir spor dalıyla uğraştınız mı?' sorusuna evet cevabını vermiş oldukları görülmektedir. Bu durumda hakemlik klasmanları ile spora olan ilgi arasında fark bulunmamıştır.

4.1.24. Hakemlik Klasmanları ile Spor Dalları

Hakemlik klasmanları ile spor dallarına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24: Hakemlik klasmanı ve spor dalları ilişkisi.

Değişkenler	A Klasman		B Klasman		C Klasman		Federasyon		Bölge ve il		Toplam	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
<i>Basketbol</i>	8	100	8	72	6	60	5	50	45	54	72	58
<i>Futbol</i>	-	-	2	18	1	10	2	20	13	16	18	14
<i>Diğer</i>	-	-	1	10	3	30	3	30	25	30	32	28
Toplam	8	100	11	100	10	100	10	100	83	100	122	100

$$\chi^2 = 7,29, \text{sd} = 8$$

$$P = 0,505 > 0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $\chi^2=7,29$ değerinin $sd=8$ ile $P=0,505$ düzeyinde tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile spor dalları birbirinden bağımsızdır.

Tablo:24'de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile uğraşılan spor dalı arasındaki ilişkiye bakıldığında A klasman hakemlerin %100'ünün, B klasman hakemlerin %72'sinin, C klasman hakemlerin %60'ının federasyon hakemlerin %50'sinin ve bölge il hakemlerinin %54'ünün 'hangi spor dalıyla uğraştınız' sorusuna basketbol cevapları verdikleri görülmektedir. Bu durumda hakemlik klasmanları ile uğraşılan spor dalı arasında fark bulunmamıştır.

4.1.25. Hakemlik Klasmanları ile Hakemliğe Başlamaya Etki Eden Faktörler

Hakemlik klasmanları ile hakemliğe başlamaya etki eden faktörlere ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 25'da verilmiştir.

Tablo 25: Hakemlik klasmanı ve hakemliğe başlamaya etki eden faktörler ilişkisi.

Değişkenler	A Klasman		B Klasman		C Klasman		Federasyon		Bölge ve il		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kendi isteğimle	4	40	4	36	3	25	4	30	54	48	69	43
Arkadaşların teşviki	3	30	2	16	3	25	3	22	15	13	26	16
Çevre etkisi	2	20	2	16	2	16	2	16	13	10	21	14
Aile teşviki	1	10	2	16	3	25	2	16	18	19	26	16
Diğer	-	-	2	16	1	9	2	16	13	10	18	11
Toplam	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2= 8,37, sd =16$$

$$P= 0,937>0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $\chi^2=8,37$ değerinin $sd=16$ ile $P=0,937$ düzeyinde tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile hakemliğe başlamaya etki eden faktörler birbirinden bağımsızdır.

Tablo:25'de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile hakemliğe başlamaya etki eden faktörler arasındaki ilişkiye bakıldığında A klasman hakemlerin %40'ı, B klasman hakemlerin %36'sı, C klasman hakemlerin %25'i, federasyon hakemlerinin %30'u ve bölge hakemlerinin %48'inin 'hakemliğe başlamaya etki eden faktörler nelerdir' sorusuna kendi isteğiyle diye cevaplandırıdıkları görülmektedir. Bu durumda hakemlik klasmanları ile hakemliğe başlamaya etki eden faktörler arasında fark bulunmamıştır.

4.1.26. Hakemlik Klasmanları İle Hakemlikten Beklentileri

Hakemlik klasmanları ile hakemlikten beklentilerine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26: Hakemlik klasmanı ve hakemlikten beklentiler ilişkisi.

Değişkenler	A Klasman		B Klasman		C Klasman		Federasyon		Bölge ve il		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Hobi	1	40	3	25	3	25	4	30	35	31	46	28
Spor yapmak	4	40	4	34	4	34	3	25	25	22	40	25
Maddi gelir	2	20	2	16	3	25	4	30	36	32	47	29
Sosyal statü	3	30	3	25	2	16	2	15	17	15	27	18
Toplam	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2= 6,82, sd =12$$

$$P= 0,869>0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $\chi^2=6,82$ değerinin $sd=12$ ile $P=0,869$ düzeyinde tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile hakemlikten beklentileri birbirinden bağımsız değildir.

Tablo:26’da elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile meslekleri arasındaki ilişkiye bakıldığında ‘hakemlikten beklentileriniz nelerdir sorusuna’ A klasman hakemlerin %40’nın spor yapmak %30’nun sosyal statü elde etmek için dedikleri, B klasman hakemlerin %34’ünün spor yapmak %25’nin sosyal statü elde etmek için cevaplarını verdiklerini, C klasman hakemlerin %34’nün spor yapmak %25’nin maddi gelir amaçlı ve hobi olarak yaptıkları federasyon hakemlerinin %30’u hobi olarak ve maddi gelir elde etmek amaçlı yaptıkları bölge hakemlerinin ise %32’sinin maddi gelir %31’nin hobi olarak yapıyorum cevabını verdikleri görülmektedir. Bu durumda hakemlik klasmanları ile hakemlikten beklentileri arasında fark bulunmuştur.

4.1.27. Hakemlik Klasmanları ile Sosyal İlişki

Hakemlik klasmanları ile sosyal ilişkiye ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27: Hakemlik klasmanı ve sosyal ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Benzer değer</i>	4	40	5	42	4	34	4	30	43	38	60	37
<i>Aynı ortam</i>	4	40	4	34	5	42	5	38	46	40	64	40
<i>Fark etmiyor</i>	2	20	2	16	2	16	3	23	14	12	23	14
<i>Diğer</i>	-	-	1	8	1	8	1	9	10	10	13	9
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$x^2= 2,65, sd =12$$

$$P= 0,572>0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $x^2=2,65$ değerinin $sd=12$ ile $P=0,572$ düzeyinde tablo’daki değer anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile sosyal ilişki birbirinden bağımsızdır.

Tablo:27’de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile sosyal ilişkileri arasındaki ilişkiye bakıldığında ‘sosyal ilişkinizi daha çok kimlerle kurarsınız’ sorusuna A klasman hakemlerin %40’lık payla aynı değerlere sahip ve aynı ortamı paylaştığım kişilerle cevabını verdikleri, yine B klasman, C klasman, federasyon ve bölge hakemlerinde benzer değerlere sahip ve aynı ortamı paylaştığım kişilerle cevabını verdikleri görülmektedir. Bu durumda hakemlik klasmanları ile sosyal ilişkileri arasında fark bulunmamıştır.

4.1.28. Hakemlik Klasmanları ile İş Hayatını Etkilemesi

Hakemlik klasmanları ile iş hayatına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28: Hakemlik klasmanı ve iş hayatını etkileme ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Evet</i>	-	-	1	8	2	16	2	15	32	28	37	23
<i>Kısmen</i>	2	20	3	25	3	25	6	47	47	42	61	38
<i>Hayır</i>	8	80	8	67	7	59	5	38	34	30	62	39
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$x^2= 6,22, sd =8$$

$$P= 0,622>0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $x^2=6,22$ değerinin $sd=8$ ile $P=0,622$ düzeyinde tablo’daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile hakemliğin iş hayatını etkilemesi birbirinden bağımsız değildir.

Tablo:28’de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile hakemliğin iş hayatını etkilemesi arasındaki ilişkiye bakıldığında, ‘hakemlik iş hayatınızı etkiliyor mu?’ sorusuna, A klasman hakemlerin %80’ninin, B klasman hakemlerin %67’sinin, C klasman hakemlerin %59’unun hayır cevabını verdikleri, federasyon hakemlerin %47’si ve bölge

hakemlerin %42'si ise kısmen etkilediğini cevaplarını vermişlerdir. Bu duruma göre hakemlik klasmanları ile hakemliğin iş hayatını etkilemesi arasında fark bulunmuştur.

4.1.29. Hakemlik Klasmanları İle Hakemlik Hayatındaki Sorunların Eve Yansıması

Hakemlik klasmanları ile hakemlik hayatındaki sorunların eve yansımasına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 29 'da verilmiştir.

Tablo 29: Hakemlik klasmanı ve hakemlikteki sorunların eve yansıma ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Evet</i>	-	-	-	-	1	8	2	15	18	16	21	14
<i>Kısmen</i>	2	20	3	25	3	25	7	55	50	44	65	30
<i>Hayır</i>	8	80	9	75	8	67	4	30	45	40	74	56
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2 = 5,41, sd = 8$$

$$P = 0,712 > 0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $\chi^2=5,41$ değerinin $sd=8$ ile $P=0,712$ düzeyinde tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile hakemlik hayatındaki sorunların eve yansıması birbirinden bağımsızdır.

Tablo:29'de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile hakemlik hayatındaki sorunların eve yansıması arasındaki ilişkiye bakıldığında 'hakemlik hayatınızdaki sorunları eve yansıtıyor musunuz?' sorusuna , A klasman hakemlerin %80'i, B klasman hakemlerin %75'i ve C klasman hakemlerin %67'si hayır cevabını verirken, federasyon hakemlerin %55'i ile bölge hakemlerin %44'ü kısmen cevaplarını vermişlerdir. Bu duruma göre hakemlik klasmanları ile hakemlik hayatındaki sorunların eve yansıması arasında fark bulunmuştur.

4.1.30. Hakemlik Klasmanları İle Basında Çıkan Haberlerden Etkilenme

Hakemlik klasmanları ile basında çıkan haberlerden etkilenmesine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 30 'da verilmiştir.

Tablo 30: Hakemlik klasmanı ve basındaki haberlerden etkilenme durumu.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Evet</i>	1	10	2	16	2	16	2	15	12	10	19	12
<i>Kısmen</i>	2	20	2	16	3	25	6	46	66	60	79	49
<i>Hayır</i>	7	70	8	64	7	59	5	39	35	30	61	39
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$x^2=2,37, sd=8$$

$$P=0,967>0,05$$

Bu sonuçlara göre bulunan $x^2=2,37$ değerinin $sd=8$ ile $P=0,967$ düzeyinde tablo'daki değer anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile basında çıkan haberlerden etkilenme birbirinden bağımsız değildir.

Tablo:30'da elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile basında çıkan haberlerden etkilenme arasındaki ilişkiye bakıldığında 'basında çıkan haberlerden etkilenir misiniz?' sorusuna, A klasman hakemlerin %70'i, B klasman hakemlerin %64'ü, C klasman hakemlerin %59'u hayır cevabını, federasyon hakemlerin %46'sı, bölge-il hakemlerin %60'ı kısmen etkilenirim cevaplarını verdikleri görülmektedir. Bu duruma göre hakemlik klasmanları ile basında çıkan haberlerden etkilenme arasında fark bulunmuştur.

4.1.31. Hakemlik Klasmanları İle Hakemlikteki Kariyerine Ulaşmasının İlgisi

Hakemlik klasmanları ile hakemlikteki kariyerine ulaşmasının ilgisine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 31: Hakemlik klasmanı ve hakemlikteki kariyerine ulaşma durumu.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Hakemliği severek</i>	5	50	5	41	5	41	6	46	57	50	78	48
<i>Teorikte pratikte</i>	2	20	3	25	3	25	2	15	18	16	28	17
<i>Yetenek sayesinde</i>	3	30	2	16	3	25	2	15	25	22	35	22
<i>İş kry. ve çevre</i>	-	-	2	16	1	9	3	24	13	12	19	13
Toplam	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$x^2= 5,29, sd=12$$

$$P= 0,948>0,05$$

Elde edilen sonuçlara göre $x^2=5,29$ değerinin $sd=12$ ile $P=0,948$ oranında tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Buna göre hakemlerimizin klasmanları ile ve hakemlik kariyerine ulaşması birbirinden bağımsızdır.

Tablo:31'de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile hakemlik antrenmanları arasındaki ilişkiye bakıldığında 'hakemlik kariyerinize nasıl ulaştınız' sorusuna, A klasman hakemlerin %50'sinin, B klasman hakemlerin %41'nin, C klasman hakemlerin %41'inin, federasyon hakemlerin %46'sının ve bölge hakemlerin %50'sinin hakemliği çok severek cevabını verdikleri görülmektedir. Bu duruma göre hakemlik klasmanları ile hakemlik kariyerine nasıl ulaştığı arasında fark bulunmamıştır.

4.1.32. Hakemlik Klasmanları ile Hakemlik Antrenmanları

Hakemlik klasmanları ile hakemlik antrenmanlarına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 32'de verilmiştir.

Tablo 32: Hakemlik klasmanı ve antrenmanları ilişkisi.

<i>Değişkenler</i>	<i>A Klasman</i>		<i>B Klasman</i>		<i>C Klasman</i>		<i>Federasyon</i>		<i>Bölge ve il</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Genel antr. yeterli oluyor</i>	4	40	5	41	7	57	9	69	75	66	100	63
<i>Ekstradan antr. yaparım</i>	6	60	7	59	5	42	4	31	38	34	60	37
<i>Diğer</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Toplam</i>	10	100	12	100	12	100	13	100	113	100	160	100

$$\chi^2= 5,97, sd=8$$

$$P= 0,650>0,05$$

Elde edilen sonuçlara göre $\chi^2=5,97$ değerinin $sd=8$ ile $P=0,650$ oranında anlamlı tablo'daki değerin anlamlı olduğu görülmektedir. Buna göre hakemlerimizin klasmanları ile ve hakemlik antrenmanları arasında ilişkili olduğu kanısına varılmıştır.

Tablo:32'de elde edilen sonuçlara göre hakemlik klasmanları ile hakemlik antrenmanları arasındaki ilişkiye bakıldığında 'soruyu yaz', A klasman hakemlerin %60'nın, B klasman hakemlerin %59'unun, C klasman hakemlerin %42'sinin ekstradan antrenman yaparım cevabını, federasyon hakemlerin %54'nün ve bölge hakemlerin %50'sinin ise genel antrenmanlar yeterli oluyor cevaplarını verdiklerini görmekteyiz. Bu duruma göre hakemlik klasmanları ile yapılan antrenmanlar arasında fark bulunmuştur.

V. BÖLÜM

5.TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmaya konu olan Hakemlerin Sosyo-Ekonomik Yapısına ve Hakemliğe Başlama nedenlerine ilişkin toplanan veriler doğrultusunda yapılan yorumlar ve buna dayalı olarak geliştirilen öneriler bu bölümde verilmiştir.

Genel olarak hakemlerin kişisel, ailevi ve toplumsal bakış açıları ele alınmış hakemlerin klasmanlarına göre müsabaka sonrasında veya günlük hayatında yaşadığı olumlu veya olumsuz yönde etkilenmeleri ekonomik olarak hangi düzeyde oldukları ve hakemliğe başlamasında etkili olan etmenleri incelenerek ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu çerçevede, “Hakemlerin klasmanları ile yaşları arasındaki ilişki” sorusuna, A klasman hakemlerin %50’sinin 33-39 yaş aralığında, B klasman hakemlerin yine %50’sinin 33-39 yaş arasında olduğu, C klasman hakemlerin %33’nün 26-32 yaş arasında olduğu, federasyon hakemlerin %54’nün 19-25 yaş arasında olduğu ve Bölge-il hakemlerinin ise %50’sinin yine 19-25 yaş aralığında cevaplarını verdikleri görülmektedir (Tablo.1, $p<0,05$). Tabloya göre hakemlerin yaşları arttıkça klasmanlarının arttığı buna göre başarıya ulaşan hakemlerin yaşlarının da yüksek olduğu görülmektedir.

Hakemlerin klasmanları ile hakemlikte yılları arasındaki ilişkiye bakıldığında A klasman hakemlerin %40’nın 15 yıl ve üzerinde, B klasman hakemlerin %43’nün 11-14 yıl arasında, C klasman hakemlerin %25’inin 7-10 yıl arasında, federasyon hakemlerin 30’nun, Bölge-il hakemlerinin ise %36’sının 3-6 yıl arasında hakemlikle uğraşıyorum cevaplarını verdikleri görülmektedir (Tablo.2, $p<0,05$). Bu bağlamda hakemlerin hakemlikte geçirdikleri yılları ile klasmanları arasında doğru bir orantı olduğu anlaşılmaktadır.

Bursa yöresinde voleybol hakemleri üzerine yapılan bir araştırmaya göre ulusal hakemlerin %50’sinin 7 yıl ve üzerinde hakemlik yaptığı bölge ve il hakemlerinin ise %55’nin 1-3 yıl arası hakemlikle uğraştığı sonucu elde edilmiştir(Korkmaz,2001).

İki araştırma arasında klasman- ulusal hakemlerin genelde daha uzun süreli hakemlik yaptıkları fakat düşük derecede hakemlerin ise(bölge-il hakemi) hakemliğe yeni başladıkları veya kısa süreli hakem oldukları görülmektedir.

Bir diğer soruda ise “Medeni durumunuz nedir?” sorusuna, A klasman hakemlerin %80’i, B klasman hakemlerin %84’ü, C klasman hakemlerin %59’u evliyim diye cevap verirken, federasyon hakemlerin %62’si ile Bölge-il hakemlerinin ise %67’si bekarım cevaplarını vermişlerdir (Tablo.3, $p<0,05$). Buradan da anlaşılabacağı üzere klasman hakemlerin daha çok evli oldukları klasman derecesi düştükçe ise bekar oranında bir artış olduğu kanısına varılmıştır.

Hakemlerin klasmanları ile eğitim düzeyindeki ilişkiye bakıldığında “Eğitim seviyeniz hangi düzeydedir” sorusuna, A klasman hakemlerin %40’nin yükseköğretim %50’sinin ise lisans üstü ve doktora eğitimi aldıklarını, B klasman hakemlerin %50’sinin yükseköğretim %33’nün lisans üstü ve doktora, C klasman hakemlerin %50’sinin yükseköğretim %16’sının lisans üstü ve doktora, federasyon hakemlerin %54’ünün orta öğretim %30’unun ise yüksek öğretim eğitimi aldıkları, Bölge-il hakemlerinin ise %47’sinin orta öğretim %44’ünün yüksek öğretim eğitimi aldıkları cevaplarını vermişlerdir (Tablo.4, $p>0,05$). Bu sonuçlara göre klasman hakemlerin genelde yüksek öğretim ve yüksek lisans doktora eğitimi aldıkları klasman dereceleri düştükçe orta öğretim eğitiminde bir artışın olduğu görülmektedir.

Yine voleybol hakemlerine yapılan araştırmada klasman hakemlerin toplam %81’nin yükseköğretim eğitimi aldıkları buda hakemlerin klasman yükselmelerindeki önemi göstermektedir(Korkmaz,2001).

Bursa yöresinde futbol hakemlerine yapılan bir araştırmada ise hakemlerin yükseköğretim mezun olma oranının %70 civarında olduğu saptanmıştır(Turgut,2000).

Yapılan çalışmalarda da görüleceği üzere eğitimin önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Eğitim ülkelerin temel sosyal hizmetlerinden en önemli yapısal özelliklerindendir. Eğitimin ülke geneline herkesin eşit yararlanabileceği şekilde ulaştırılması ülkenin kalkınmasını ve büyümesini sağlayacaktır. Ekonominin en temel faktörü olan insanın eğitilmiş hale getirilmesi ekonominin güçlülüğünü ve sürdürülebilirliğini sağlayacaktır(millî eğitim dergisi). İşte bu bağlamda hakemlerinde iyi

bir eğitim almış olması gerekmektedir. Hem ekonomik açıdan hem de kendilerini geliştirmek açısından bugünün koşullarında bir zorunluluk halini almıştır. Bugün üst klasmanlarda görev yapan hakemlerimizin en az üniversite mezunu olması şartı aranmaktadır.(TBF)

Ayrıca hakemlerimizin eğitimleri ile birlikte uluslar arası müsabakalarda aranan şartlarda ise yabancı dil bilme konusundadır. Yabancı dili iyi bilen ve klasmanı yüksek olan hakemlerin FİBA hakemi olmaları için bire ön koşuldur.

Buna göre hakemlerin klasmanları ile yabancı dil bilme seviyeleri arasındaki ilişkiye bakıldığında “Yabancı dil bilme seviyeniz hangi düzeydedir” sorusuna, A klasman hakemlerin %50’sinin çok iyi cevabını verdikleri, yine B klasman hakemlerin %30’nun çok iyi cevabını verdikleri, C klasman hakemlerin %22’lik oranla eşit seviyede dağıldıkları federasyon hakemlerin %36’sının orta derecede bölge ve il hakemlerinin %44’nün yine orta derecede yabancı dil biliyoruz cevabını verdikleri görülmektedir(Tablo.5, $p<0,05$).Tablodan çıkarttığımız bu sonuçlara göre yine klasman hakemlerin genelde yabancı dili iyi derecede bildikleri görülmektedir. Bu durumda kişinin yüksek klasmanlarda hakemlik yapabilmesi için yabancı dili iyi bir şekilde bilmeleri gerektiği kanısına varılmaktadır.

Korkmaz’ın voleybol hakemleri üzerinde yaptığı çalışmada yabancı dil bilme seviyesi oranında eğitime göre önemli bir azalmanın olduğu görülmektedir. Bu çalışmaya göre ulusal hakemlerin %40’ı yabancı dil bilirken bu oran bölge il hakemlerinde %15’lere kadar düşmektedir(Korkmaz,2001).

Bursa’daki futbol hakemlerine baktığımızda ise yine aynı şekilde klasmanı düşük hakemlerimizin %82’sine yakının yabancı dili ya az bilmekte yada hiç bilmemektedir. Bu oran A klasman hakemlerin de %30’lara kadar düşmektedir(Turgut,2000)

Yapılan iki araştırmada da ortak sonuç klasmanı yüksek olan hakemlerin yabancı dili o oranda iyi bilmeleridir. Klasman dereceleri düştükçe yabancı dil bilme seviyesinin de o oranda azaldığı görülmüştür.

Hakemlerimizin “Gazete okur musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplarda ise genelde bütün hakemlerin genelde okurum cevabını verdikleri toplam %81 oranında tabloda görülmektedir. (Tablo.6, $p<0,05$). Kısaca hakemlerimizin klasmanları ile günlük gazete okumaları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Hakemlerimizin “Dergi okur musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplarda da toplam %68,5 oranında genelde dergi okurum cevabını verdikleri görülmüştür (Tablo.7, $p>0,05$). Buradan da hakemlerimizin klasmanları ile dergi okumaları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Hakemlik klasmanları ile okudukları kitap türü arasındaki ilişkiye baktığımızda “hangi kitap türünü okursunuz” sorusuna verdikleri cevaplarda ise genelde hakemlerimizin fikir,aktüel ve bilimsel kitaplar okurum cevabını verdikleri görülmektedir (Tablo.8, $p>0,05$). Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile okudukları kitap türü arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Futbol hakemlerinin sosyo-ekonomik yapılarını incelemek amacıyla yapılan bir araştırmada hakemlerin hepsi gazete okumakta fakat gazeteyi sürekli okuyan hakemlerin A klasman hakem oldukları, yine bu araştırmada il hakemlerin %10’nun hiç kitap okumadıkları yine klasman hakemlerin tamamının kitap okuduğu ve en çokta fikir kitaplarının okunduğu, hakemlerin çoğunlukla ellerine geçtikçe dergi okudukları il hakemlerinin , C, B klasman hakemlerin arasında hiç okumayanların olduğu fakat A klasman hakemlerin tamamının dergi okuduğu sonuçları ortaya çıkmıştır(Sungur,2001).

Basketbol hakemleri ile futbol hakemleri arasında gazete, dergi ve kitap okumalarının en çok klasman hakemlerinde olduğu klasmanlar düştükçe okuma oranlarında azalma olduğu tespit edilmiştir.Okunan kitap türleri arasında basketbolda eşit bir dağılım göze çarparken futbol fikir kitapları öne çıkmaktadır.

Hakemlerimizin yerleşim birimleri araştırılmaya çalışılmış bunun için “hangi yerleşim biriminde ikamet ediyorsunuz “ sorusuna verdikleri cevaplarda tüm hakemlerimizin %90’lık bir oranla büyük şehirde ikamet ediyoruz cevabını verdikleri tabloda da görülmektedir(Tablo.9, $p>0,05$). Yapılan araştırmaya göre hakem klasmanları ile bulundukları yerleşim birimleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

Hakemlerimizin oturdukları ev tiplerine bakıldığında A klasman hakemlerin %60’ının aileye ait, B klasman hakemlerin %66’sının aileye ait olduğu, C klasman hakemlerin %58’inin kirada, federasyon hakemlerin %61’inin, bölge il hakemlerinin %63’ünün yine kirada oturdukları görülmektedir (Tablo.10, $p<0,05$).

Klasman hakemlerimizin yukarıdan da anlaşılaacağı gibi genelde kendilerine ait evlerde oturdukları yani ekonomik olarak kendilerini daha rahat hissettikleri yalnız düşük klasman-

lardaki hakemlerimizin kirada oturarak ekonomik sıkıntı çektikleri anlaşılmaktadır. Bu bağlamda hakemlik klasmanları ile oturmakta olunan ev tipi arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkmaktadır.

Sungur'un futbol hakemlerinin sosyo-ekonomik yapılarını incelemek amacıyla yaptığı araştırmada A klasman hakemlerin %80 oranında kendilerine ait evlerde otururken il hakemlerinde bu oran %56 seviyesinde olduğu görülmektedir(Sungur,2001)

Sosyo-ekonomik durumu tespit etmek amacı ile sorulan bir diğer soruda “oturmakta olduğunuz ev tipi hangisidir” e verilen cevaplarda A klasman hakemleri %52 , B klasman hakemleri de %58'lik oranla müstakil tek katlı demişler, C klasman hakemleri %66 federasyon hakemleri %62 bölge il hakemleri %66 oranında apartman dairesi cevabını vermişlerdir (Tablo.11, $p<0,05$). Klasman hakemlerimizin ekonomik olarak rahat olmaları oturdukları ev tipinden de anlaşılmaktadır. Buna göre hakemlik klasmanları ile oturmakta olunan ev tipi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Hakemlerimizin mesleklerine baktığımızda A klasman hakemlerinin %60'ı memur %40'ını serbest meslek B klasman hakemlerin %50'sini memur %34'ünü serbest meslek C klasman hakemlerin %42'sini federasyon hakemlerin %38'ini bölge il hakemlerinin %50'sini öğrenci grubu oluşturmaktadır (Tablo.12, $p<0,05$). Tablodan elde ettiğimiz sonuçlara göre A ve B klasman hakemlerin genelini memur ve serbest meslek oluştururken diğer hakemlerimizin genelde öğrenci oldukları buna göre hakemlik derecesi yüksek olan hakemlerimizin maddi olarak elde ettiği kazançların diğer hakemlere göre yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Hakemlerimizin meslekleri klasmana göre değişmektedir anlamlı bir fark oluşmaktadır.

Yine futbol hakemlerine yapılan araştırmada mesleklerle olan ilişkiye bakıldığında, A klasman hakemlerin %65'i serbest meslek, B klasman hakemlerin %60'ı ve C klasman hakemlerin %47'sinin memur olduğu, il hakemlerinin ise %55'ni öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir.(Sungur,2001)

Voleybol hakemlerinde ise bölge-il hakemlerinin çoğunluğu öğrenci ve memur kesim oluştururken (%81) ulusal hakemlerin çoğunluğunu ise (%82)öğretmen ve kamu kuruluşlarında çalışan memurlar oluşturmaktadır(Korkmaz,2001).

Bu durumda basketbol, futbol ve voleybol hakemlerinde klasman yükseldikçe çalışma oranlarında bir atışın olduğu ekonomik yönden hakemlerin rahat ettikleri, üç hakemlik arasında benzer tablonun olduğu kanısına varılmıştır.

Hakemlerin baba mesleklerine baktığımızda ise hakemlerimizin çoğunun baba mesleğinin %52'lik oranla memur olduğu göze çarpmaktadır. Tabloyu tek tek ele aldığımızda A klasman hakemlerin %30'unun babasının serbest meslekle uğraştığı bu oranın federasyon ve bölge hakemlerinde baba mesleğinin işçi düzeyinde değişim gösterdiğini görmekteyiz (Tablo.13, $p>0,05$). Baba mesleklerinin hakemliği ne derecede etkilediği elde edilen bulgularda gözükmemektedir.

Hakemlerimizin anne mesleklerine bakıldığında genelde annelerinin ev hanımı oldukları toplam %60'lık oranla tabloda görülmektedir. A klasman hakemlerin %70'inin B klasman hakemlerinin %50'sinin ev hanımı olduğu görülürken klasman dereceleri düştükçe anne mesleğinin memur oranında arttığı tespit edilmiştir (Tablo.14, $p>0,05$). Ne kadar da klasman derecesi düştükçe anne mesleğinin az oranda memur olarak artış göstermesi hakemlik klasmanları ile anne mesleği arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını belirtebiliriz.

Hakemlik klasmanları ile ailenin spor ilişkisine bakıldığında A klasman hakemlerin %80'i B klasman hakemlerinin %66'sı C klasman hakemlerinin %59'u ailemin sporla ilişkisi var derken federasyon hakemlerinin %54'ü bölge il hakemlerinin %50'si ailemin sporla ilişkisi bulunmamaktadır cevabını vermişlerdir (Tablo.15, $p>0,05$). Ailelerin sporla ilişkisine bakıldığında klasman hakemlerimizde ailelerin genelinde sporla bir ilişki bulunduğu fakat federasyon ve bölge hakemlerinin ailenin spora fazla ilişkisi bulunmadığı bu nedenle klasmanı yüksek hakemlerimizin ailelerinin de sosyal faaliyetlerde bulunması klasman yükseltmekte etkili bir rol oynamaktadır.

Bir diğer bulguda ise "Ailenizin hakemlik mesleğine bakışı nasıldır" sorusuna A klasman hakemleri %90, B klasman hakemleri %75, C klasman hakemlerin ise %50'si olumlu yanıtını verirlerken federasyon hakemlerin toplam %69'u ile bölge-il hakemlerinin %68'i olumsuz ilgisiz yanıtını vermişlerdir (Tablo.16, $p>0,05$). Ailelerin hakemlik mesleğine olumlu bakması sosyal anlayışlarının üst seviyede olduğu gerçeğini ortaya çıkartmaktadır.

Aile ile ilgili bir diğer yaklaşımda ise “ailenizin hakemlik yapmanızı istemediği zamanlar hangileridir “ sorusuna A klasman hakemlerin %70’i, B klasman hakemlerin %50’si, C klasman hakemlerin %49’u olaylı bir maç sonrası cevabını federasyon hakemlerin %38’i ve bölge-il hakemlerin %42’si ücret yetersizliğinden dolayı cevabını vermişlerdir (Tablo.17, $p>0,05$).

Federasyon ve bölge hakemlerinin ücret yetersizliği cevabını vermeleri ekonomik olarak rahat olmadıklarını bu yüzden sosyal çevreye uyum sağlayamadıkları ortaya çıkmaktadır. Klasman hakemlerin ise daha rahat sosyo-ekonomik duruma sahip oldukları kanısına varılmıştır.

Yine Sungur’un yaptığı araştırmada “Ailenizin hakemliği istememesi nedeni nedir?” sorusuna genelde yüksek klasmandaki hakemlerin ortalama %47’si olaylı bir maç sonrası cevabını verdikleri bu oranın il hakemlerinde %30 kadar düştüğü fakat ücret yetersizliği cevabında önemli bir artışın görüldüğü gözlemlenmiştir(Sungur,2001)

“Aileniz basında sizin hakkınızda çıkan haberlerden olumsuz yönde etkileniyor mu” sorusuna verilen cevaplarda ise A klasman hakemlerin %40’ı, B klasman hakemlerin %34’ü evet, C klasman hakemlerin %41’i kısmen, federasyon hakemlerin %38’i ve bölge-il hakemlerin %44’ü hayır cevabını vermişlerdir (Tablo.18, $p>0,05$).

Hakemlerin ortalama gelirlerine baktığımız zaman A klasman hakemlerinin %60’ının 1,500-YTL ve üzeri, B klasman hakemlerin %44’ünün 1,500-YTL ve üzeri, C klasman hakemlerin %32’inin 1,000-YTL ve üzeri, federasyon hakemlerinin %39’unun 800-1,000-YTL, bölge-il hakemlerinin 600-800-YTL arasında ortalama gelirlerinin olduğu tabloda görülmektedir (Tablo.19, $p<0,05$).

Hakemlerin “hangi ekonomik statüde bulunuyorsunuz” sorusuna verdikleri cevaplarda ise A klasman hakemlerin %80, B klasman hakemlerinin %59’u üst seviyede olduklarını belirtmişler. C klasman, federasyon ve bölge-il hakemlerinin ise ortalama %65 oranında ekonomik statülerinin orta seviyede olduğunu söylemişlerdir (Tablo.20, $p<0,05$).

Hakemlik klasmanları ile aylık harcamalarını nereye yaptıkları arasındaki ilişkiye bakıldığında A klasman hakemlerin %40’ı yine B klasman hakemlerin %34’ü sağlık sektörüne harcama yaparlarken C klasman hakemlerin %33’ü federasyon hakemlerin %38’i ve bölge-il hakemlerin %30’u eğitim sektörüne harcama yaptıkları görülmektedir (Tablo.21, $p<0,05$).

Hakemlikten kazanılan ücrete göre yapılan araştırmada ise A klasman hakemlerinin %90'ı, B klasman hakemlerinin %84'ü ve C klasman hakemlerin %42'si kazandığı ücret yeterlidir cevabını vermişlerdir. Federasyon hakemlerinin %47'si ile bölge-il hakemlerinin %52'si kazanılan ücreti yeterli bulmamaktadır (Tablo.22, $p<0,05$).

Yapılan bazı incelemeler doğrultusunda basketbol hakemleri ile diğer spor branşları hakemleri arasındaki ücret araştırmamızın da futbol hakemlerin aldıkları ücretlerin ekonomik yönde rahat ettirecek seviyede olduğu fakat voleybol ve güreş hakemlerinde ise ekonomik olarak hakemlerimizin aldıkları ücretlerin yetersiz olduğu göze çarpmaktadır.

Türkiye'de alınan ücretlere göre en yüksek maddi gelir futbol hakemliğinden sağlanmaktadır. Daha sonra basketbol hakemliği gelmektedir. Diğer branş hakemlerinin ise çok düşük bir miktara hakemlik yaptığını görmekteyiz.

Hakemlere yöneltilen diğer bir soruda “sporla ilginiz var mı”, hakemlerimizin genelde %77 oranında evet cevabını verdikleri tabloda görülmektedir (Tablo.23, $p>0,05$).

Sporla ilgisi bulunan hakemlerimizin uğraştıkları spor dallarına baktığımızda %58'ini basketbol, %14'ünü futbol oluşturmaktadır (Tablo.24, $p>0,05$).

Voleybol hakemlerine yapılan araştırmada ise hakemlerin %65'nin voleybol sporu ile önceden alakalı olduğu ayrıca %19'luk bir kesimin ise iyi bir voleybol seyircisi olduğu ortaya çıkmıştır(Korkmaz,2001).

Voleybol ve basketbol hakemlerine baktığımızda her iki grup arasında bir paralellik olduğu ve iki branşta da hakemliğe başlamadan önce bu sporlarla alakalı oldukları görülmektedir.

Hakemlik klasmanları ile hakemliğe başlamaya etki eden faktörler arasındaki ilişkiyi ele aldığımızda hakemlerimizin genelde kendi istekleri ile (%43) hakemliğe başladıkları arkadaşlarının teşviki, çevre etkisi, ailenin teşviki de ortalama %15'lik bir oranla görülmektedir (Tablo.25, $p>0,05$).

Bursa'da basketbol hakemlerine yapılan bir çalışmada ise %56'sının basketbolla uğraşmasından yani kendi isteklerinden, %13'nün ise hakemliğe başlama nedeninin statü kazanma isteği olduğu tespit edilmiştir(Aydın,2001).

Voleybol hakemlerinin ise %50'sinin kendi isteğiyle ve voleybol sporuna hizmet amaçlı olduğu cevabını verdikleri görülmektedir.

Yapılan araştırmalarda da elde edilen sonuçlar hakemlikte yükselmenin kişinin kendi isteğiyle olduğunun zaten klasman derecelerinin bunu severek yaparak yükseldiğini buna bağlı olarak sosyal çevreye uyumlu ekonomik olarak rahat bireyler olarak karşımıza çıkmasını sağlamaktadır kanısına varılmıştır.

Basketbol hakemliğinin şu anda zirvesinde olan FİBA hakemimiz Mehmet KESERATAR bir röportajında “1989 yıllarda hakem kursuna başlarken, hakemlik kariyerinin nereye kadar gidebileceğini düşünmek çok zor, Hatta şöyle bir şeyi itiraf edeyim, o zamanlar maçlar Spor ve Sergi Sarayında oynanırdı ve çok büyük ilgi olurdu, salona girebilmek için saatler öncesinden sıraya girmeniz gerekirdi. Hakem kartı olanlar o zaman maçlara ücretsiz, istediği gibi girebiliyordu ve ben biraz da bu sebepten dolayı seçtim basketbol hakemliğini. Yani maçlara rahat girebilmek için. Kursa başladıktan sonra, çok olumlu izlenimler aldım kurs hocalarımdan, herhalde onlarda uzun süredir basketbolun içinde olmamdan, eğitimimden ve fiziki özelliklerimden dolayı olsa gerek bana kurs boyunca sürekli yardımcı oldular, yol gösterici oldular, ve ben o zaman ciddi ciddi basketbol hakemliğinden geleceğimi kazanabileceğimi düşünmeye başladım(eğitim.com)” demecini vererek, hakemliğe ilk başlarda kendi isteği ile seçtiğini ve bunu ekonomik açıdan rahat olabilmek amacıyla yaptığını görmekteyiz(Keseratar,2007).

Hakemlere iletilen “hakemlikten beklentiniz nedir” sorusuna ise A klasman hakemlerin %40’ı, B klasman hakemlerin %34’ü ve yine C klasman hakemlerin %34’ü spor yapmak için cevabını verirlerken federasyon ve bölge-il hakemlerin %32’si maddi gelir amaçlı cevap verdikleri tablodan da görölür (Tablo.26, p>0,05).

Sungur’un yaptığı araştıramaya göre Futbol A klasman hakemlerinin %65’i, B klasman hakemlerin %30’u hakemlikten beklentilerini spor yapmak amaçlı olarak dile getirirken, C Klasman hakemlerin %30’u hobi yapmak için, il hakemlerinin toplam %50’si maddi gelir, çevre ve kariyer amaçlı beklentilerinin olduğunu söylemişlerdir(Sungur,2001).

İki çalışmayı karşılaştırdığımızda futbol hakemleri ile basketbol hakemleri arasında ilişki olduğu, her iki çalışmada da klasmanların arttıkça ekonomik amacında ortadan kalktığını görmekteyiz.

Fakat voleybol hakemleri “Hakemlikten beklentiniz nedir” sorusuna %56 oranında kariyer sahibi olmak amaçlı beklentilerinin olduğu yapılan diğer çalışmalarla aralarında anlamlı farkın bulunduğu tespit edilmiştir(Korkmaz,2001).

Hakemlerimizin sosyal ilişkilerine baktığımızda genelde hakemlerimizin benzer değerlere sahip ve aynı ortamı paylaştıkları insanlarla ilişki kurdukları (%77) görülmektedir(Tablo.27, $p>0,05$).

Hakemliğin iş hayatını etkilemedeki faktörü ise A klasman hakemlerde %80, B klasman hakemlerinde %67, C klasman hakemlerinde ise %59 oranında etkilemediği federasyon ve bölge-il hakemlerini %45 oranında etkilediği ortaya çıkmaktadır (Tablo.28, $p>0,05$).

Yine voleybol hakemlerine sorulan soruda “hakemlik uğraşısı iş yaşantınızı etkiliyor mu?” sorusuna genelde ulusal hakemlerin tamamına yakını etkilemediğini belirtirken il hakemleri %20 oranında etkilediğini belirtmişlerdir.

Bu durumda basketbol hakemleri ile voleybol hakemleri arasında bir farkın bulunduğu saptanmıştır.Basketbol il hakemlerinin etkilenme oranı %45’lerde iken voleybol il hakemlerinin etkilenme oranı %20’lerle sınırlıdır.

Hakemlerin hakemlik hayatındaki sorunlarını eve yansıtma konusundaki değerlere baktığımızda ise A klasman hakemlerin %80, B klasman hakemlerin %75, C klasman hakemlerin %67 oranında eve yansıtmadıkları federasyon hakemlerin %55’i ile bölge-il hakemlerin %44’ünün hakemlikteki sorunlarını eve yansıttıkları kanısına varılmıştır (Tablo.29, $p>0,05$).

Voleybol hakemlerinde “Hakemlik aile yaşantınızı etkiliyor mu?” sorusuna ise hakemlerin geneli (%85) aile yaşantılarının etkilenmediği cevabını vermişlerdir (Korkmaz,2001).

Hakemlerin basında çıkan haberlerden etkilenme oranlarında ise A,B,C klasman hakemlerin haberlerden etkilenmedikleri, federasyon ve bölge-il hakemlerin yaklaşık %60 oranında etkilendikleri görülmektedir (Tablo.30, $p>0,05$).

Yine Mehmet KESERATAR “futbolda hakem kararları TV’lerde tartışılıyor, böyle bir tartışmanın basketbol hakemliği konusunda olmasını nasıl karşılırsınız ? “ sorusuna ise “Bu konuda futbol hakemleri zarar gördüler, hakemler maçların önüne geçmeye başladı. Bizler çok fazla göz önünde olmayı, maçın önüne geçmeyi istemiyoruz. Çünkü futbolda maçların hakemleri açıklandığından itibaren yorumlar yapılmaya başlıyor. Bu hakem şu takımın bu kadar maçına çıktı, takım o maçlardan şu kadarını kaybetti veya kazandı diye.

Bu bence maça da, hakeme de zarar veriyor. Belki hakemin iyi yönetebileceği bir maçı kötü yönetmesine sebep oluyor. Bunu alıp basketbola uygulamaya kalksanız, emin olun ki basketbola çok daha fazla zarar verir. Çünkü futbol da maç için de bir iki tane kritik kararın dışında maç hakem için iyi geçebilir ama basketbolda çok daha fazla vücut teması olduğu için daha çok düdük çalınıyor bunlarında TV’lerde tartışılması zarar verir. Böyle bir değerlendirmeye tüm kararları almak zorunda kalırsınız ve hakemin mutlaka hatası çıkacaktır. Ve kötü niyetli kişiler de bunları kendi istedikleri gibi kullanabilirler ” demiştir(Keseratar,2007). Basında çıkan haberlerin hakemliği olumsuz yönde etkileyebileceği kanısına varılmıştır.

“Hakemlikteki kariyerinize ulaşmanızdaki etken nedir” sorusuna verilen cevaplarda ise hakemlerin geneli %48 oranında hakemliği çok severek %22’si ise yeteneklerim sayesinde cevabını vermişlerdir (Tablo.31, $p>0,05$).

Hakemlik kolay bir iş değildir. Oyuncular büyük ve hızlı, oyunun ritmi çok yüksektir. Her şeyi kontrol etmek ve hatta görmek bile zordur. Bir hakemin en büyük özelliği tutarlılıktır. En iyi hakemler sahada rahat otorite kuran. Oyuncu ve antrenörlerle uyumlu içinde olan en zor koşullarda bile sakin ve dengeli varlık gösterebilen ve fiziksel anlamda mükemmel olan zeki kişidir. Hakem her pozisyonu yakından takip etmek ve oyunun her safhasında yeterli kondisyon durumuna sahip olması gerekir(TBF).

İşte bu durumda hakemlikte yapılan antrenmanlar büyük önem sağlamaktadır. Antrenman sadece fiziksel olarak hazırlanmak değil aynı zamanda psikolojik olarakta hazırlanmaktır. Bu bağlamda sorulan soruda;“Hakemlik antrenmanlarını hangi sıklıkta yaparsınız” sorusuna ise A ve B klasman hakemlerin %60’ının ve C klasman hakemlerin %42’sinin ekstrasdan antrenman yaparım yanıtını verdikleri, federasyon hakemlerin %54’ünün bölge-il hakemlerinin %50’sinin genel antrenmanlar yeterli oluyor cevabını verdikleri tabloda da görülmektedir (Tablo.32, $p>0,05$).

Keseratar röportajında “Maçlara önce fiziksel olarak hazırlanıyoruz. Atamamız gelir gelmez__, kendimizi psikolojik olarak, kafa olarak, moral olarak kendimizi maça hazırlamaya çalışıyoruz, eğer deplasmanda ise maç bir gün önceden gidip dinlenerek maça çıkmaya çalışıyoruz” diyerek antrenmanların ve maça hazırlanmanın önemini vurgulanmıştır (Keseratar, 2007).

Hakemlikte sadece genel antrenmanlarla yeterli olamayacağı yapılan çalışmada da kendisini göstermiştir. Ayrıca yapılan araştırmalar da basketbol hakemlerinin haftalık 2 seanstan oluşan hakemlik antrenmanları bulunmaktadır. Yine futbol hakemleri de haftada iki antrenman yapmaktadırlar.

Sungur'un yaptığı çalışmaya göre de Futbol'da A klasman hakemlerin %75'i fazladan antrenman yaparak kendilerini çalıştırdıkları bu oranın il hakemlerinde ise %14'e kadar düştüğünü görmekteyiz (Sungur, 2001)

Yukarıda da görüleceği üzere hakemlik antrenmanları bir hakem için en önemli faktörlerden birisidir. Hakemin gelişimini ve klasman yükselmesini sağlayan etkenlerin başında gelir ki klasmanı yükselen hakemin sosyal ve ekonomik olarak rahata kavuşur.

Ayrıca sosyo-ekonomik yapıya ilişkin bazı çalışmalar yapılmış olup aşağıda özetlenmiştir.

“ Fenerbahçe futbol seyircisinin sosyo-ekonomik profili “ konulu bir yüksek lisans tezinde seyircilerin tribünde oturdukları konuma göre; meslekleri, eğitim düzeyleri, memleketleri ile yaşlarına bakılarak sosyo-ekonomik profillerine bakılmıştır. Sonuç olarak seyircilerin eğitim düzeyleri, meslek sahibi olmaları, yaş ortalamasının genç olması sosyo-ekonomik yapıyı etkilemiştir (Taşgın, 2000)

Bu çalışmada ise genç olan ve eğitim düzeyleri daha düşük bireylerin genelde kale arkalarında oturdukları fakat meslek sahibi olmuş orta derece üstü ve eğitim düzeyi yüksek bireylerin maçları maraton tribününden izledikleri kanısına varılmıştır.

Basketbol hakemleri ile karşılaştıracak olursak her iki çalışmada da genç ve eğitimsiz bireylerin sosyo-ekonomik olarak daha zorluk çektikleri görülmektedir.

‘Spor yapan ve yapmayan bayanların sosyo-ekonomik seviyelerinin araştırılması’ konulu bir yüksek lisans tezinde ise literatür taraması ve anket yöntemlerinden yararlanılarak spor yapan ve yapmayan bayanların sosyo-ekonomik seviyeleri incelenmiştir. Spor yapan bayanların, spor yapmayan bayanlara göre sosyo-ekonomik seviyelerinin üst düzeyde çıktığı daha sağlıklı ortamlarda oldukları, kültürel etkinliklere daha yatkın oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Pepe, 2001).

1998 yılında ‘Elit sporcuların sosyal çevreyle ilişkisi ve sosyal çevrenin spora yönelmeye etkisi’ konulu bir doktora tezi yapılmıştır. Bu araştırmada anket yönteminden yararlanılmıştır. Elit sporcuların aile, yakın çevre, okul-iş çevresi ve toplum-kitle iletişimine bakılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre elit sporcuların yakın çevresi ile okul-iş çevresi ile daha yüksek seviyede yakınlık kurulduğu toplumun içerisinde huzurlu olduğu, aile ile ilişkilerde ise herhangi bir soruna rastlanmamıştır. Ayrıca sosyal çevrenin spora yönelmesi olgusunda ise bu kişilerin etkili olduğu sonuçlarda gözlenmiştir(Kılıcıgil,1998).

Bir diğer araştırmada ‘Okullardaki beden eğitimi dersinin ve faaliyetlerinin öğrencilerin sosyalleşmesine etkileri’ konulu yüksek lisans tezi yapılmıştır. Araştırmanın amacı, beden eğitimi dersinin öğrencilerin sosyalleşmesi üzerine etkileri araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre beden eğitimi dersinin öğrencinin yapmış olduğu faaliyetlerde aktif olarak rol aldığı, sosyalleşmeye etkisi olduğu gözlenmiştir(Çakmakçı,2001).

Yapılan bu 3 çalışmada da görüleceği üzere spor yapan bireylerin sosyal yapıya daha uygun oldukları, insan ilişkilerini kolay sağlayabildikleri, ekonomik açıdan daha rahat oldukları, kültürel etkinliklere de aktif oldukları katıldıkları kanısına varılmıştır.

Nitekim basketbol hakemleri de sporun içinde bulunan bir birey olmasından dolayı spor yapmayanlara göre başarıya, buna bağlı olarak sosyal yapıya daha kolay ulaşabilecekleri kanısına varılmıştır.

5.1 SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı, Ankara'daki basketbol hakemlerinin sosyo-ekonomik durumlarını ve hakemliğe başlama nedenlerini tespit etmek, basketbol hakem topluluğunun hak ettiği yüksek değerlere kavuşturulması, sağlıklı ve objektif değerlendirmelerinde onlara engel teşkil etmesi olası problemlerin ortaya çıkarmayı sağlamak ve çözüm önerileri getirmektir.

Spor insanları sosyalleştirir; daha çok sosyal ilişkiler kurmasında ve geliştirmesinde büyük rol oynar. Nitekim yeni arkadaşlıkların oluşması, grup içinde yer edinme, yerini idrak edebilme ve diğer grup üyelerini tanıyabilme gibi çabalar, kişinin sosyal yaşantısını etkileyerek olgunlaşmasını ve toplum hayatına alışmasını sağlar. Spor sayesinde bu değerlere kavuşmuş toplumların yaşadığı bölgelerde sosyal yapılar artar ve ortak heves ve heyecanların paylaşıldığı bir ortamdaki kişiler gelişmiş sosyal ilişkiler kurar.

Bu durum sporun içinde basketbolu dolayısıyla hakemlerimizi de etkilemektedir. Sosyalleşen hakem çevresiyle uyumlu ilişkiler kurabilen, toplumda söz sahibi, işini düzgün yapan, sosyal statü gereği ekonomik olarak ta kendine toplumda yer bulan hakem olarak karşımıza çıkar.

İşte bu olguların sağlanabilmesi içinde öncelikle hakemliğe küçük yaşlarda başlayarak başarıya ulaşmada ilk atım atılmalıdır. Hakemliğe ne kadar küçük yaşta başlanırsa sosyal statü kazanmada o kadar etken olur.

Başarıya giden yolda hakemlerimiz yüksek tahsillerini mutlaka yapmalı bunun sayesinde klasmanlarını yükseltmeleri gerekmektedir. Çünkü üniversite mezunu olmayan hakemlerin üst klasmanda görev almaları mümkün değildir.

Diğer bir etken ise hakemlerimizin kültürel seviyeleridir. Hakemler gazete, dergi, kitap okuyarak kültürel zenginliklerini arttırmalıdır. Sosyal yapının içinde bulunmak için kültür değerinin yüksek olması gerekmektedir.

Hakemlikte başarıyı etkileyen diğer bir unsur ise yaşadığı çevredir. Hakemler ne kadar şehir merkezinde yada büyük şehirlerde yaşarlarsa yükselmeleri de o kadar kolaylaşmaktadır.

Hakemler ailelerini de spora yönlendirmeli onlarında bu işten zevk almalarını, hakemlik mesleğine olumlu gözle bakmalarını sağlamalı ve hakemliği ailelerde desteklemelidir . Çünkü aile yaşantısı ve fertlerin spora bakış açıları sosyalleşmede önemli faktörler arasındadır. Başarıya ulaşan kişilere baktığımızda genelde aile yapısının yaptığı işe göre doğru orantılı şekilde ilerleyerek kişinin olumlu yönde etkilendiğini görmekteyiz. Yapılan çalışmada da görüleceği üzere ailenin spora yaklaşımı veya ilgisi ne kadar üst düzeydeyse hakemlikte de başarıya ulaşma o kadar artış göstermektedir. Unutulmamalıdır ki toplumu oluşturan en küçük birim olan aile, sosyalleşmeye temellerindedir.

Bununla birlikte hakemlikte karşılaşılan sorunlarında eve yansıtılmaması gereklidir. Karşılaşılan her problemin eve yansması demek problemlerin daha da artması ve başarıya giden yolda sorunların oluşmasına zemin hazırlamaktadır.

Diğer bir etken iyi bir konuma gelebilmek için bu işi isteyerek ve severek yapmaktır. Spor amaçlı,kendi isteğiyle ve kariyer sahibi olmak için hakemlik yapan birey başarıya da en kısa zamanda ulaşan birey olarak da karşımıza çıkar.

Bunun yanında hakemlerimizin sosyal ilişkilerinde de bir düzen olması gerekmektedir. Benzer değerlere sahip aynı ortamı paylaştığı kişilerle ilişki kurması sosyalleşmesi açısından önemlidir. Sosyal çevresinde saygın duran, yaptığı işle kişiliği arasındaki değeri koruyabilen hakem üst seviyelere yükselerek kendisini ekonomik olarak ta rahatlatabilecek konuma gelir.

Ayrıca hakemler meslek seçerken kendilerine boş zaman ayırabilecekleri meslekleri seçmeli, hakemlik yaparken bu işin mesleklerini yada mesleklerinin hakemliği etkilememesini ayarlayabilmelidirler.

Hakemlerimiz basında çıkan haberlerden de etkilenmemelidir. Etkilenen hakem bir daha ki müsabakalarında başarıya ulaşma yolunda büyük kayıp yaşayabilir. Bu konuda basına da büyük iş düşmekte acımasızca hakemlerimizi eleştirmemelidir.

Beklide hakemlikte başarıya ulaşmada en önemli faktörlerin başında hakemlerimizin kendilerini yetiştirmeleri gerekmektedir. İyi hakem olabilmek için öncelikle çok çalışılmalıdır. Öncelikle hakemlerimiz torikte ve pratikte çok uygulama yapmalıdırlar. Daha genel antrenmanlar dışında kendileri de antrenman yaparak fizik seviyeleri üst seviyede tutmalıdırlar. Maçlara psikolojik olarak da kendilerini hazırlamalıdırlar.

İşte bu olguların ışığında bunları gerçekleştirebilen hakem, üst klasmanlara yükselebilen, insan ilişkilerini kurabilen, sosyalleşen, ekonomik olarak rahata kavuşan kişi olarak karşımıza çıkar.

Önerimiz, hakemlik kurumunun toplumda daha da saygın hale getirilebilmesi ile ilgili çalışmaların artırılması, gerek seyirciye, gerekse teknik yöneticilere ve oyunculara, bu kesimde eksik olan davranış bozukluğu ve kural bilgileri ile ilgili gereken eğitimin verilmesi için konferanslar düzenlenmesi, genç insanların yetiştiği ve öğrenim gördüğü üniversitelerin bu kuruma sahip çıkmaları ve bu konuda beden eğitimi ve sporla ilgili bölümlerde hakemlikle ilgili derslerin daha fazla olması, olimpiyatlara ev sahipliği yapmak üzere aday olan ülkemizde Avrupa ve Dünya standartlarında tesis temellerinin hızlı bir adımla atılmaya başlanması gerekmektedir.

Ayrıca hakem eğitimleri sürekli ve yeterli düzeyde olmalı, hakemlerin maçlardan aldıkları ücretlerin daha tatmin edici hale getirilmeli, hakemlik profesyonel konuma gelmeli ve klasman yükselecek hakemlerin seçiminde daha adil olunarak, hak edenlerin gerekli yere gelmeleri sağlanmalıdır.

KAYNAKÇALAR

ALLEN, Jeroma.,(2006). **“Basketbolun Tarihçesi”**, Pota Ekibi Dergisi. Kasım Sayısı, İstanbul

AKÇIL, A.,(1996). **“Voleybolda Hakem ve Performans”**, Voleybol Bilim ve Teknolojisi Dergisi. Sayı 8, S. 4.

ASLANTÜRK, Z.,(1999) **Sosyoloji**, İstanbul

ATABEYOĞLU, Cem.,(1970), **Türk Basketbolu**, İstanbul: İstanbul Matbaacılık

ATAKOL, T.,(1965), **Officiating Technique** , Germany

AYDIN F.(2001), **Voleybol ve Basketbol Hakemlerinin Sosyal,Ekonomik ve Kültürel Yapılarının İncelenmesi**, Uludağ Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Yayınlanmamış Lisans Tezi. Bursa.

BABACAN, D.,(1990). **“Futbol ve Hakem”**, Ankara

Basketbol Hakem Talimatı(2004), **Türkiye Basketbol Federasyonu**, İstanbul,

CANKALP, M. (2002). **Sporda Yönetim ve Organizasyon**, Nobel Yayınları, Ankara: 6.sayı. , s:13

ÇAKMAKÇI, S.(2001). **Okullardaki Beden Eğitimi Dersinin ve Faaliyetlerinin Öğrencilerin Sosyalleşmesine Etkileri**. (Yüksek Lisans Tezi), Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Bölümü, Kütahya.

DAY, C.; (1996)., **”Hakemlik İçin Hakemler”**, Voleybol Bilim ve Teknolojisi Dergisi. 1/3 sayı 9, s. 3.

EGON Rösh , H.,(1978) **Einführung Sportwissenschaft**, Wissenschaftliche Buchgesellschaft Darmstadt, Germany

EREN E. (2001), **Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi**, İstanbul, Beta Basım Dağıtım.

ERKAL, Mustafa, E.(1983), **Sosyoloji**, İstanbul:Filiz Kitapevi

ERKAL, Mustafa, E.(1992), **Sosyolojik Açından Spor**, s.7, İstanbul

ERKAL, Mustafa, E.(1997), **Sosyoloji**, 8. Baskı, s.186, İstanbul:Der Yayınevi

ERKAL, Mustafa. GÜVEN Özbay, AYAN Dursun, (1988), **Sosyolojik Açından Spor**, İstanbul:3. Baskı, Der Yayınları

EROĞLU F.(1998) ,**Davranış Bilimleri**, İstanbul, Beta Basım Dağıtım,

FİŞEK, K. (1983). **Devlet Politikası Toplumsal ve Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yöntemi**, Ankara Üniversitesi. S.B.F. Yayınları, Ankara

HEİNEMANN, Klaus. (1980), **Sportsoziologie**, Schorndorf, Hofmann, Verlag

ILICAK, M.(2003).**Basketbol ve Hakemlik**, Ankara

İNAL, A. N. (1998), **Futbolda Eğitim ve Öğretim**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

JEROME, A. (2006 Kasım 23)

KALE, R.(1994). **“Toplum Ve Olimpik Başarı”**, Türkiye ve Olimpiyat Sempozyumu, 17-18 Kasım, İstanbul

KAPANLI, N.(2002) **Uluslar arası Basketbol Oyun Kuralları**, Ankara:Ercan Ofset

KESERATAR, M. (2005), **“Parkeler Üzerinde Başarı Öyküsü”**, 2010 Gazetesi, Röportaj, İstanbul

KILCIGİL, E. (1998). **Elit Sporcuların Sosyal Çevreyle İlişkisi Ve Sosyal Çevrenin Spora Yönelmeye Etkisi**. (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Bölümü, İstanbul.

KORKMAZ F.(2001). **Voleybol Hakemlerinin Sosyo-Ekonomik Düzeyleri Ve Hakemliğe Yönelten Motivasyonel Etkenler**, Hacettepe Üniversitesi Voleybol Bilim Ve Teknoloji Dergisi, Yıl: 8, Sayı 26, Ankara

KURTKAN, A. (1995). **Genel Sosyoloji**, 5. Baskı, s. 100, İstanbul: Filiz Kitapevi

KURU E, PEPE H. (2001). “**Spor Yapan ve Yapmayan Bayanların Sosyo-Ekonomik Seviyelerinin Araştırılması**”, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21. cilt, Sayı:3, s. 209-210, Ankara

MEYDAN LAROUSSE (1987). İstanbul: Meydan Yayınevi

MİLLÎ EĞİTİM DERGİSİ, (1994). “**Eğitimi ve Spor II.Ulusal Sempozyumu**” , s. 233-236, ANKARA: Milli Eğitim Basımevi

PEPE, Hamdi. (2001). **Spor Yapan Ve Yapmayan Bayanların Sosyo-Ekonomik Seviyelerinin Araştırılması**.(Konya İl Örneği).(Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği, Ankara.

SANAY, E., (1985)**Genel Sosyoloji Dersleri**, Ankara:Nobel Yayın

SEVİM, Y.(2002). **Basketbol Teknik-Taktik-Antrenman**, Ankara: Nobel Yayınevi.

SUNGUR, E. (2001). “**Türk Futbol Hakemlerinin Sosyo-Ekonomik Yapılarının İncelenmesi**” (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Bölümü, Sakarya.

SPOR BİLİM DERGİSİ. (2006). **Sağlıklı Kentler Birliği Toplantısı**, 18-27 Nisan, Eskişehir.

TAN, M. (1981). **Toplum Bilimine Giriş**, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Yayın No:97, Ankara

TAŞĞIN, Ö. (2000).**Fenerbahçe Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik Profili**.(Yüksek Lisans Tezi),Selçuk Üniversitesi,Sağlık Bilimleri Enstitüsü,Beden Eğitimi Bölümü,Konya

TOLAN, B.,(1985) **Çağdaş Toplumun Bunalımı**, (Anomi ve Yabancılaşma), A.İ.T.İ.A. yayın no:166, Ankara

TUNCEL F.(1979). “**Basketbol Yetenek Çeçimi**”, İhtisas Tezi, Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu,İstanbul.

TURGUT S. (2000). “**Bursa İli Klasman Futbol Hakemlerini, Hakemliğe Yönelten Motivasyonel Etkenler**”, Uludağ Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Bölümü Yayınlanmamış Lisans Tezi, Bursa.

TÜRKİYE BASKETBOL FEDERASYONU (2002), **Ankara**, Ercan Ofset

URARTU, M.(1998).**Basketbol Teknik-Taktik-Antrenman**, Ankara: İnkilap Yayın

VOİGT, D. (1998). Çeviri: ATALAY, A. **Spor Sosyolojisi**, s.143, İstanbul

YETİM, A.(2000). **Sosyoloji ve Spor**, Ankara

İNTERNET:

<http://www.potaekibi.com/readarticle.php?article_id=34 (2007 Mayıs 24)

www.eğitim.com/genel/sportsinternational (2007 Nisan 12)

<http://www.sakintaekwondo.com/taek-giris/hakem/iyihakem1.htm> ;(2007 Mart 22)

www.vikipedi.com/basketbol (2007 Mayıs 22)

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Basketbol> (2007 Mayıs 22)

www.tbf.org.tr (03 -07 Nisan 2007)

ÖZGEÇMİŞ

1981 yılında Zonguldak'ta doğdu. İlk, orta, lise eğitimini Kastamonu'da tamamladı. 2000 yılında Gazi Üniversitesi Kastamonu Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümü'ne girdi. 2004 yılında Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümü'nden bölüm birincisi olarak mezun oldu. Aynı yıl Gazi Üniversitesi Eğitimin Bilimleri Enstitüsü'ne yüksek lisans öğrencisi olarak girdi ve 2007 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans eğitimini tamamladı.

EKLER

ANKET FORMU

Sayın Hakem!

Bu anket Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilimdalı'nda bir yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere hakemlerin sosyo-ekonomik yapılarının incelenmesi ve hakemliği seçme nedenlerini araştırmak amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz bilgiler tez dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Vereceğiniz doğru ve samimi cevaplar, tezin daha güvenilir ve doğru sonuçlara ulaşılmasını sağlayacaktır.

Teşekkür Ederim

Mustafa Kaan UZUNKARA

T.C.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Yaşınız ?

- a) 18 yaş ve altı
- b) 19-25
- c) 26-32
- d) 33-39
- e) 40 yaş ve üzeri

2. Hangi seviyede hakemlik yapıyorsunuz?

- a) A Klasman
- b) B Klasman
- c) C Klasman
- d) Federasyon
- e) Bölge- İl Hakemliği

3. Hakemlikte kaçınıcı yılınız?

- a) 3-6 yıl
- b) 7-10 yıl
- c) 11-14 yıl
- d) 15 ve üzeri

4. Medeni durumunuz ?

- a) Evli
- b) Bekar

5. Eğitim düzeyiniz ?

- a) İlköğretim
- b) Ortaöğretim
- c) Yükseköğrenim(Bölüm)
- d) Yüksek lisans
- e) Doktora

6. Hangi seviyede yabancı dil biliyorsunuz?

- a) Çok az
- b) Az
- c) Orta
- d) İyi
- e) Çok iyi

7. Gazete okuyor musunuz?

- a) Okumam
- b) Arada bir okurum
- c) Okurum
- d) Sürekli okurum

8. Dergi ve mecmua okuyor musunuz?

- a) Okumam
- b) Arada bir okurum
- c) Okurum
- d) Sürekli okurum

9. Hangi tür kitap okursunuz?

- a) Roman, hikaye ve şiir
- b) Fikir kitapları
- c) Aktüel
- d) Bilimsel kitaplar

10. Oturmakta olduğunuz yerleşim birimi ?

- a) Köy
- b) İlçe
- c) İl
- d) Büyük şehir

11. Oturmakta olduğunuz ev ?

- a) Kira
- b) Aileme ait
- c) Lojman

12. Oturmakta olduğunuz ev tipi ?

- a) Müstakil tek katlı
- b) Apartman dairesi

c) Dublex

13. Mesleğiniz nedir?

- a) Öğrenci
- b) İşçi
- c) Memur
- d) Serbest meslek

14. Babanızın mesleği nedir?

- a) İşçi
- b) Memur
- c) Serbest meslek

15. Annenizin mesleği nedir?

- a) Ev hanımı
- b) Memur
- c) Serbest meslek

16. Anne, baba ve kardeşlerinizin sporla ilişkisi var mı?

- a) Var
- b) Yok

17. Ailenizin hakemlik mesleğinize bakışı nasıldır?

- a) Olumlu
- b) Olumsuz
- c) İlgisiz

18. Ailenizin hakemlik yapmanızı istemediği zamanlar hangileridir?

- a) Olaylı bir maç sonrası
- b) Çok yorgun olduğum zamanlar
- c) Aldığım ücret beğenilmediği zaman
- d) Diğer (.....)

19. Aileniz basında sizin hakkınızda çıkan haberlerden olumsuz etkileniyor mu?

- a) Evet
- b) Kısmen
- c) Hayır

20. Aylık ortalama geliriniz ?

- a) 400-600 YTL
- b) 601-800 YTL
- c) 801-1000 YTL
- d) 1001-1500 YTL
- e) 1500 YTL ve üzeri

21. Kendinizi hangi ekonomik statüde görürsünüz ?

- a) Alt
- b) Orta
- c) Üst

22. Aylık harcamanızda en büyük payı nereye ayırıyorsunuz?

- a) Ulaşım
- b) Eğitim
- c) Yiyecek
- d) Sağlık
- e) Diğer (.....)

23. Hakemlikten kazandığınız ücret sizce yeterli mi?

- a) Evet
- b) Kısmen
- c) Hayır

24. Herhangi bir spor dalıyla uğraştınız mı?

- a) Evet
- b) Hayır

25. Cevabınız “evet” ise hangi spor dalı?

- a) Basketbol
- b) Futbol
- c) Diğer (.....)

26. Hakemliğe başlamanıza etki eden faktörler nelerdir?

- a) Kendi isteğimle
- b) Arkadaşlarımla teşvikiyle
- c) Çevremın etkisi ile
- d) Ailemin teşvikiyle

27. Hakemliğe başlarken beklentileriniz?

- a) Hobi
- b) Spor yapmak
- c) Maddi gelir
- d) Sosyal Statü
- e) Diğer (.....)

28. Sosyal ilişkinizi daha çok kimlerle sürdürürsünüz ?

- a) Benzer değerlere sahip olduğum kişilerle
- b) Farklı değerlere sahip olduğum kişilerle
- c) Aynı ortamı paylaştığım kişilerle (iş, okul, kulüp vb.)
- d) Benim için fark etmiyor
- e) Diğer (.....)

29. Hakemlik iş hayatınızı etkiliyor mu?

- a) Evet
- b) Kısmen
- c) Hayır

30. Hakemlik hayatınızdaki sorunlarınız evinize yansıyor mu?

- a) Evet
- b) Kısmen
- c) Hayır

31. Basında sizin hakkınızda çıkan haberler hakemliğinizi etkiliyor mu?

- a) Evet
- b) Kısmen
- c) Hayır

32. Şu an hakemlikteki kariyerinize nasıl ulaştınız ?

- a) Hakemliği çok severek
- b) Teorikte-pratikte çok çalışarak
- c) Yeteneklerim sayesinde
- d) İş kariyerim ve çevrem sayesinde
- e) Diğer (.....)

33. Hakemlikle ilgili antrenmanlarda;

- a) Genel antrenmanlar yeterli
- b) Extradan antrenman yaparım
- c) Diğer(.....)